W ŚWIAT Z KLASĄ

EDUKACJA GLOBALNA NA PLASTYCE I ZAJĘCIACH ARTYSTYCZNYCH W SZKOLE PODSTAWOWEJ

KONCEPCJA EDUKACJI GLOBALNEJ

ZAGADNIENIA

- MIGRACJE
- POKÓJ I KONFLIKTY NA ŚWIECIE
- WŁADZA POLITYCZNA, DEMOKRACJA I PRAWA CZŁOWIEKA
- ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ
- KONSUMPCJA I PRODUKCJA
- ŻYWNOŚĆ I ROLNICTWO
- GLOBALNY RYNEK I HANDEL MIĘDZYNARODOWY
- ZASOBY NATURALNE
- RÓŻNORODNOŚĆ I STOSUNKI MIĘDZYKULTUROWE
- UBÓSTWO
- ZDROWIE

UMIEJĘTNOŚCI

UMIEJĘTNOŚCI WYRÓŻNIAJĄCE EDUKACJĘ GLOBALNĄ

- Zdobywanie i przetwarzanie informacji na temat zagadnień globalnych
- Analiza procesów i współzależności globalnych
- Podejmowanie świadomych decyzji dotyczących zagadnień globalnych

UMIEJĘTNOŚCI PRZEDMIOTOWE

- Umiejętności zapisane w podstawie programowej poszczególnych przedmiotów; np. współdziałanie w sprawach publicznych (WOS)

UMIEJĘTNOŚCI KLUCZOWE

- KRYTYCZNE MYŚLENIE
  np. radzenie sobie ze złożonymi lub kontrowersyjnymi problemami
- KOMUNIKACJA
  np. dostrzeganie różnych punktów widzenia
- ROZWIĄZYWANIE KONFLIKTÓW
  np. formułowanie opinii na tematy globalne i wyrażanie ich z szacunkiem
- TWÓRCZE MYŚLENIE
  np. poszukiwanie alternatywnych rozwiązań dla problemów globalnych

WARTOŚCI

- GODNOŚĆ
- SPRAWIEDLIWOŚĆ
- RÓWNOŚĆ
- WOLNOŚĆ
- RÓŻNORODNOŚĆ
- POKÓJ
- RÓWNOWAGA ŚRODOWISKOWA

POSTAWY

- SZACUNEK
- OTWARTOŚĆ
- EMPATIA
- UCZCIWOŚĆ
- ODPOWIEDZIALNOŚĆ
- SOLIDARNOŚĆ

ODNIESIENIE DO DZIAŁANIA

- POCZUCIE OSOBISTEGO WPŁYWU...
- PRZYGOTOWANIE DO DZIAŁANIA...
- MOTYWACJA DO ZAANGAŻOWANIA...

na rzecz zmiany w skali globalnej

W ŚWIAT Z KLASĄ

EDUKACJA GLOBALNA NA PLASTYCE I ZAJĘCIACH ARTYSTYCZNYCH W SZKOLE PODSTAWOWEJ

MATERIAŁY EDUKACYJNE

DLA NAUCZYCIELEK I NAUCZYCIELI

AUTORKI:

MIROSŁAWA CIACHAROWSKA
Szkoła Podstawowa nr 353 w Warszawie

ELŻBIETA KRAWCZYK
Centrum Edukacji Obywatelskiej

JOLANTA MINOR
Zespół Szkół w Pietrzykowicach

BEATA WASILEWSKA
Centrum Edukacji Obywatelskiej

SPIS TREŚCI

Wstęp 4

Jak realizować edukację globalną na plastyce i zajęciach artystycznych? 5

Jakość w edukacji globalnej 6

1. Mój świat jest jak labirynt! 17

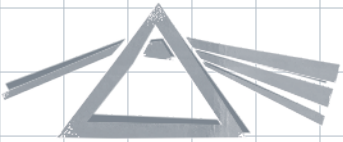

2. Różne = równe. W świecie barw i wartości 22

3. Co o Afryce mówią nam maski i dzidy? 24

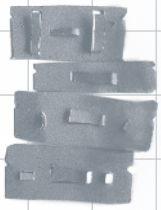

4. O poczuciu wyobcowania. Ekspresja 28

9. Drugie życie dżinsów 45

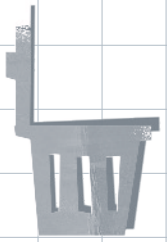

10. Śmietnisko – siedzisko 51

11. Architektura – zaprojektuj równowagę! 54

Pytania do samodzielnej pracy nad scenariuszem z zakresu edukacji globalnej 8

Historie scenariuszy 10

Słowniczek pojęć edukacji globalnej 14

5. „Guernica" Pabla Picassa. O roli sztuki w budzeniu świadomości na temat zagadnień globalnych 31

6. Nasz „niewidzialny" ślad wodny. Plakat 34

7. Pieprz i wanilia w moim domu. Projekt etykiety na papierze czerpanym 37

8. Antykonsumpcyjna martwa natura 42

12. Jestem za/przeciw – protesty artystyczne 58

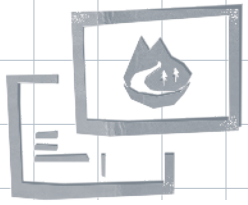

13. Pamiątka z wakacji – odpowiedzialnie i twórczo! 62

Kwestionariusz ewaluacji materiałów 68

WSTĘP

**Szanowne Nauczycielki, Szanowni Nauczyciele,
serdecznie zapraszamy do lektury niniejszej publikacji zawierającej materiały edukacyjne z zakresu edukacji globalnej przeznaczone do prowadzenia zajęć plastycznych oraz artystycznych w szkole podstawowej.**

Oddajemy w Państwa ręce trzecie wydanie niniejszej publikacji, wzbogacone o materiały dodatkowe dla nauczycieli i nauczycielek. Mamy nadzieję, że ułatwią one Państwu nie tylko analizę treści zawartych w publikacji, ale pozwolą także na samodzielne tworzenie autorskich materiałów z zakresu edukacji globalnej.

Edukacja globalna to część kształcenia obywatelskiego i wychowania, która rozszerza ich zakres przez uświadamianie istnienia zjawisk i współzależności globalnych. Jej głównym celem jest przygotowanie odbiorców i odbiorczyń do stawiania czoła wyzwaniom dotyczącym całej ludzkości. Przez współzależności rozumiemy wzajemne powiązania i przenikanie systemów kulturowych, środowiskowych, ekonomicznych, społecznych, politycznych i technologicznych.

Publikacja powstała w ramach międzynarodowego projektu „W świat z klasą", którego celem jest systematyczne włączanie zagadnień globalnych do zajęć przedmiotowych w oparciu o podstawy programowe kształcenia ogólnego. W tym kontekście systematyczność rozumiemy jako możliwie najczęstsze odwoływanie się podczas zajęć lekcyjnych do zagadnień edukacji globalnej oraz wartości stojących u jej podstaw, a także przybliżanie perspektywy globalnej, także w tych punktach podstawy programowej, które nie odwołują się do niej bezpośrednio.

Publikacja, którą oddajemy w Państwa ręce, zawiera ćwiczenia, scenariusze oraz propozycje projektów edukacyjnych dotyczące globalnych współzależności i współczesnych wyzwań stojących przed krajami globalnego Południa i globalnej Północy. Pozostałe publikacje zawierają materiały edukacyjne z zakresu edukacji globalnej do realizacji na zajęciach: wiedzy o społeczeństwie, języka polskiego, historii, języka angielskiego, biologii, geografii, matematyki, etyki oraz religii.

Do opracowania publikacji zaprosiliśmy nauczycielki i nauczycieli, a także ekspertki i ekspertów różnych dziedzin (m.in. dziennikarstwa, stosunków międzynarodowych, filologii, socjologii, kulturoznawstwa), którzy, spotykając się w przedmiotowych grupach roboczych, pracowali nad stworzeniem materiałów edukacyjnych jak najbardziej dostosowanych do szkolnej rzeczywistości.

Dobór tematów zaprezentowanych w publikacji odzwierciedla zainteresowania Autorek i Autorów, i staje się jednocześnie jedną ze wskazówek, jaką można z niej zaczerpnąć – przygodę z edukacją globalną warto rozpocząć, sięgając po tematy nam najbliższe. Różnorodne zagadnienia, jakie obejmuje edukacja globalna, oraz wszechstronne umiejętności i postawy, jakie pomaga kształtować, zachęcają do podejmowania dalszych samodzielnych poszukiwań i wypracowywania własnych pomysłów na jej realizację podczas zajęć w szkole.

Aby ułatwić to zadanie, na kolejnych stronach znajdą Państwo między innymi wyjaśnienie, na czym polega jakość w edukacji globalnej, oraz pytania, które pomogą Państwu ukierunkować samodzielną pracę nad własnymi scenariuszami zajęć. Zachęcamy również do przeczytania wskazówek przygotowanych przez część autorek tej publikacji – mamy nadzieję, że nie raz pojawi się okazja, aby z nich skorzystać.

Wierzymy, że niniejsza publikacja zachęci Państwa do podjęcia wyzwania, jakim jest edukacja globalna, i okaże się pomocna podczas prowadzenia zajęć przedmiotowych w gimnazjum. Mamy również nadzieję, że uczennice i uczniowie przyjmą zaproponowane aktywności z zaciekawieniem.

Autorki oraz zespół projektu
„W świat z klasą"
Centrum Edukacji Obywatelskiej

JAK REALIZOWAĆ EDUKACJĘ GLOBALNĄ NA PLASTYCE I ZAJĘCIACH ARTYSTYCZNYCH?

Zajęcia plastyczne i artystyczne zachęcają do kreatywności i twórczego, nieszablonowego myślenia i choć zagadnienia edukacji globalnej nie mają bezpośredniego ujęcia w programie nauczania plastyki i zajęć artystycznych w szkole podstawowej, mogą być doskonałym pretekstem do rozważań nad współczesnym światem i poszukiwań alternatywnych rozwiązań dla globalnych wyzwań, jakie stoją przed ludzkością.

Niniejsza publikacja zawiera przykładowe scenariusze zajęć oraz ćwiczenia i propozycje projektów edukacyjnych, które uwzględniają cele kształcenia, wymagania ogólne oraz treści proponowane przez MEN w nowej podstawie programowej, wnosząc do nich nową – globalną – perspektywę. Aby ułatwić poruszanie z młodzieżą rozmaitych zagadnień globalnych, w publikacji zamieszczono także słowniczek pojęć edukacji globalnej.

Zachęcamy do czerpania inspiracji zarówno z dzieł sztuki, jak i otaczającej nas rzeczywistości – sztuka bowiem towarzyszy nam w różnych obszarach życia. Warto rozwijać u młodych ludzi postawy otwartości, szacunku czy odpowiedzialności, a także kształtować wartości leżące u podstaw edukacji globalnej, zachęcając ich do wyrażania siebie i swoich emocji poprzez sztukę, dając przestrzeń do dyskusji, tworzenia własnych interpretacji i analiz. Wrażliwość wyniesiona z takich zajęć z pewnością przełoży się na późniejszą aktywność w życiu społecznym, w tym na działania na rzecz zmiany w skali zarówno lokalnej, jak i globalnej.

Zachęcamy Państwa do skorzystania z zaproponowanych materiałów, które poruszają szereg zagadnień edukacji globalnej, m.in.: konsumpcję i produkcję, globalny rynek i handel międzynarodowy, zasoby naturalne, a także pokój i konflikty na świecie. Wymienione tematy towarzyszą realizacji zagadnień plastycznych, wybranych dziedzin sztuki, a także elementów historii sztuki, tradycyjnie omawianych w szkole podstawowej.

Nauczycielki oraz ekspertki zaangażowane w projekt „W świat z klasą" i tworzące w jego ramach materiały edukacyjne dołożyły wszelkich starań, aby były one ciekawe, a zarazem praktyczne. Kolejnych inspiracji warto szukać także w publikacjach do innych przedmiotów (wiedzy o społeczeństwie, języka angielskiego czy historii), które można znaleźć na stronie internetowej Centrum Edukacji Obywatelskiej: globalna.ceo.org.pl. Być może współpraca z nauczycielami i nauczycielkami innych przedmiotów zaowocuje wspólnymi działaniami i zrealizują Państwo łączony cykl zajęć? Zachęcamy do eksperymentowania i szukania własnych pomysłów na powiązanie plastyki oraz zajęć artystycznych z edukacją globalną.

Życzymy Państwu przyjemnej lektury i satysfakcji z prowadzenia zajęć poruszających zagadnienia edukacji globalnej.

Autorki oraz zespół projektu
„W świat z klasą"
Centrum Edukacji Obywatelskiej

JAKOŚĆ W EDUKACJI GLOBALNEJ

Edukacja globalna to znacznie więcej niż wiedza o świecie. Kształtuje także postawy i umiejętności młodych ludzi, odwołując się do wartości, które leżą u jej podstaw. Dzięki temu możliwe jest podejmowanie przez nich aktywności i działanie na rzecz zmiany – zarówno w skali lokalnej, jak i globalnej. Aby przybliżyć Państwu koncepcję edukacji globalnej, stworzyliśmy infografikę w postaci książki (znajduje się na drugiej stronie okładki), która ilustruje poszczególne jej komponenty: wartości, postawy, umiejętności, zagadnienia oraz odniesienie do działania.

Aby realizować edukację globalną wysokiej jakości, warto pamiętać o tych pięciu elementach, które się na nią składają. Zachęcamy do korzystania z tej infografiki, a także do zapoznania się z broszurą „Edukacja globalna na zajęciach przedmiotowych w gimnazjum", która wyjaśnia koncepcję edukacji globalnej oraz prezentuje przykłady realizacji edukacji globalnej na wybranych przedmiotach w ramach podstawy programowej. Broszura oraz wszystkie publikacje przedmiotowe (do języka polskiego, języka angielskiego, matematyki, geografii, historii, wiedzy o społeczeństwie, biologii, etyki, religii oraz plastyki i zajęć artystycznych) są dostępne online pod adresem: globalna.ceo.org.pl.

Zapraszamy do zapoznania się z poniższymi wskazówkami, które podpowiadają, w jaki sposób pracować z uczniami i uczennicami, aby realizować edukację globalną wysokiej jakości.

EDUKACJA GLOBALNA:

1. **KŁADZIE NACISK NA WSPÓŁZALEŻNOŚCI POMIĘDZY GLOBALNĄ PÓŁNOCĄ I GLOBALNYM POŁUDNIEM; NIE OGRANICZA SIĘ DO PREZENTACJI PROBLEMÓW GLOBALNYCH.**

   Mówiąc o wyzwaniach stojących przed współczesnym światem i jego problemach – np. o kwestii dostępu do zasobów czy o zmianach klimatu, pokazuj, w jaki sposób wpływają na nie globalne powiązania między krajami – polityczne, społeczne czy handlowe – a także nasze codzienne wybory.

2. **POKAZUJE PROCESY GLOBALNE W ICH WYMIARZE LOKALNYM, PREZENTUJĄC ICH KONSEKWENCJE DLA ZWYKŁYCH LUDZI; NIE OGRANICZA SIĘ DO ABSTRAKCYJNYCH POJĘĆ.**

   Omawiając zagadnienia dotyczące globalizacji, ilustruj je przykładami z życia uczniów i uczennic i pokazuj analogiczne procesy zachodzące w krajach globalnego Południa i globalnej Północy. Stosuj metody, które pozwolą im zrozumieć te powiązania i wzmocnią umiejętność kreatywnego myślenia.

3. **STOSUJE AKTUALNY I OBIEKTYWNY OPIS LUDZI I ZJAWISK; NIE UTRWALA ISTNIEJĄCYCH STEREOTYPÓW.**

   Mówiąc o krajach globalnego Południa, zawsze korzystaj z wiarygodnych źródeł oraz przytaczaj aktualne i sprawdzone dane. Na osobach prowadzących zajęcia spoczywa duża odpowiedzialność, więc przed wykorzystaniem każdego materiału zastanów się, czy pomoże on pozbyć się stereotypów, czy raczej je wzmocni.

4. **POKAZUJE PRZYCZYNY I KONSEKWENCJE ZJAWISK GLOBALNYCH; NIE OGRANICZA SIĘ DO FAKTOGRAFII.**

   Przybliżając uczennicom i uczniom zjawiska globalne, dociekaj przyczyn, analizuj ich konsekwencje dla nas i osób, których dany problem dotyczy bezpośrednio. Rozumienie tych zależności wzmacnia poczucie osobistego wpływu i motywację do zaangażowania się na rzecz zmiany w skali globalnej.

5	TŁUMACZY POTRZEBĘ ODPOWIEDZIALNEGO ZAANGAŻOWANIA W ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW GLOBALNYCH; NIE SŁUŻY WYŁĄCZNIE ZBIERANIU FUNDUSZY NA CELE CHARYTATYWNE.	Zachęcaj uczniów i uczennice do aktywnego włączania się w życie społeczności lokalnej. Kształtuj postawy: odpowiedzialności, solidarności, empatii, zwracając uwagę na to, że naszymi codziennymi wyborami – robiąc zakupy, głosując czy wybierając środek transportu – możemy świadomie wpływać na świat.
6	SZANUJE GODNOŚĆ PREZENTOWANYCH OSÓB; NIE SIĘGA DO DRASTYCZNYCH OBRAZÓW, NIE SZOKUJE PRZEMOCĄ I LUDZKIM CIERPIENIEM.	Wyświetlając filmy bądź pokazując fotografie, zastanów się, czy sam/sama, będąc w takiej sytuacji, chciałbyś/chciałabyś być tak przedstawiony/przedstawiona. Zapoznaj się z Kodeksem w sprawie obrazów i wiadomości dotyczących krajów Południa; wspólnie z uczniami/uczennicami analizujcie bieżące przekazy medialne, zastanawiając się nad ich znaczeniem i funkcją.
7	UCZY KRYTYCZNEGO MYŚLENIA I FORMUŁOWANIA WŁASNYCH OPINII NA TEMATY GLOBALNE; NIE PROMUJE JEDNEJ IDEOLOGII, NIE OFERUJE GOTOWYCH ODPOWIEDZI.	Stwarzaj uczennicom i uczniom okazje do dyskusji, nie unikaj trudnych tematów i pozwalaj na wyrażanie własnych opinii oraz świadome podejmowanie decyzji. Pokazuj, w jaki sposób krytycznie analizować docierające do nich informacje – kto jest ich autorem/autorką, w jakiej sytuacji i w jakim celu powstały.
8	PROMUJE ZROZUMIENIE I EMPATIĘ; NIE ODWOŁUJE SIĘ TYLKO DO WSPÓŁCZUCIA.	Zachęcaj młodzież do zadawania pytań, dzielenia się własnymi odczuciami i emocjami, a także poznawania odczuć i emocji innych osób – zarówno w klasie, jak i odnosząc się do postaci i historii, które poznajecie podczas zajęć. Stosuj metody, które rozwijają empatię i zachęcają do podejmowania aktywności.
9	ODDAJE GŁOS LUDZIOM, KTÓRYCH SYTUACJĘ PREZENTUJE; NIE OPIERA SIĘ NA DOMYSŁACH I WYOBRAŻENIACH.	Sięgaj po relacje z pierwszej ręki, bezpośrednio od bohaterów/bohaterek i świadków/świadkiń wydarzeń. Takie przekazy najlepiej zobrazują temat oraz pomogą go lepiej zrozumieć i zapamiętać.
10	WYKORZYSTUJE METODY INTERAKTYWNE; NIE OGRANICZA SIĘ DO PASYWNEGO PRZEKAZYWANIA TREŚCI.	Zachęcaj uczniów i uczennice do aktywnego uczestnictwa w zajęciach; najlepiej zapamiętujemy to, co sami/same mówimy i robimy – zapewnij więc jak najwięcej przestrzeni, by młodzież sama miała okazję zdobyć informacje, przeanalizować je i zaprezentować.
11	STAWIA SOBIE ZA CEL ROZWIJANIE ZARÓWNO WIEDZY, JAK I UMIEJĘTNOŚCI ORAZ POSTAW.	Dbaj o wszechstronny rozwój młodzieży; dawaj uczniom i uczennicom możliwość swobodnego wypowiadania się i powierzaj im odpowiedzialne zadania na miarę ich możliwości. Zachęcaj do realizacji projektów edukacyjnych oraz aktywności pozalekcyjnej.
12	POKAZUJE ZNACZENIE DZIAŁAŃ JEDNOSTEK W REAKCJI NA GLOBALNE WYZWANIA; NIE UTRWALA POCZUCIA BEZRADNOŚCI.	Zachęcaj uczennice i uczniów do działania, podając przykłady sukcesów oddolnych akcji i wskazując możliwości zaangażowania się na rzecz zmiany lokalnej i globalnej. Sam/Sama dawaj dobry przykład!

PYTANIA DO SAMODZIELNEJ PRACY NAD SCENARIUSZEM Z ZAKRESU EDUKACJI GLOBALNEJ

Poniższe pytania mają za zadanie ułatwić Państwu – nauczycielom i nauczycielkom – pracę nad tworzeniem autorskich scenariuszy, ćwiczeń i propozycji projektów edukacyjnych. Pomagają one sprawdzić, czy dany materiał mieści się w ramach edukacji globalnej (a więc nie jest np. edukacją międzykulturową) i czy jest zgodny z jej zasadami, w tym z zaleceniami *Kodeksu informowania o krajach Południa*. Aby uznać, że scenariusz spełnia te kryteria, na każde z poniższych pytań należy odpowiedzieć TAK, przy czym w punkcie trzecim, gdzie znajdują się podpunkty A, B, C – wystarczy odpowiedzieć TAK na jedno z nich (choć może zdarzyć się tak, że będą trzy twierdzące odpowiedzi). Pytaniom towarzyszą przykłady oraz komentarze wyjaśniające treść pytań.

1. **Czy scenariusz/ćwiczenie/propozycja projektu dotyczy przynajmniej jednego z 11 zagadnień edukacji globalnej zawartych w infografice w postaci książki?**

   TAK/NIE KTÓREGO?_____

   Wierzymy, że 11 zagadnień zawartych w infografice w postaci książki (dostępnej na drugiej stronie okładki niniejszej publikacji) obejmuje na tyle wszechstronnie tematy podejmowane w ramach edukacji globalnej, że z łatwością odnajdziesz te, których dotyczy Twój materiał. Jeśli masz wrażenie, że nie jesteś w stanie dopasować swojej propozycji do żadnego z nich, może to oznaczać, że warto raz jeszcze zastanowić się, czy na pewno scenariusz, ćwiczenie lub propozycja projektu zawiera elementy edukacji globalnej.

2. **Czy scenariusz/ćwiczenie/propozycja projektu ukazuje omawiany temat w perspektywie globalnej?**

   TAK/NIE W JAKI SPOSÓB?_____

   To jest pytanie, które zachęca do zastanowienia się, czy zagadnienie, które omawiasz, dotyczy kwestii globalnych tylko w perspektywie lokalnej w danej części świata (np. prawa dziecka i prawo do edukacji w wybranym państwie – np. w Kambodży) czy pokazuje dane zagadnienie w szerszym, globalnym ujęciu (wyjaśniając np. kontekst danej sytuacji, uwarunkowania prawne czy kulturowe na tle państw regionu czy w zestawieniu z innymi częściami świata). Perspektywa globalna pozwala młodym ludziom lepiej zrozumieć zjawiska i procesy zachodzące we współczesnym świecie, a jej ogromną wartością jest również odwoływanie się do opinii i perspektywy mieszkańców i mieszkanek globalnego Południa.

   Jeśli w scenariuszu/ćwiczeniu/propozycji projektu dotykasz zagadnienia globalnego, np. ubóstwa (w Polsce lub w Indiach), staraj się omówić je w perspektywie globalnej, np. wyjaśniając, na czym polega mechanizm tzw. „pętli ubóstwa" (sytuacja, w której z pokolenia na pokolenie „dziedziczy się" ubóstwo i z którego w związku z tym trudno jest się wydostać) – także w wymiarze politycznym czy gospodarczym (np. tłumacząc jego związek z umowami handlowymi Północ-Południe).

3.

A) Czy scenariusz/ćwiczenie/propozycja projektu wyjaśnia jakąś współzależność globalną?

TAK/NIE JAKĄ?_____

W edukacji globalnej szczególny nacisk kładziemy na wyjaśnianie współzależności globalnych, czyli tego, w jaki sposób różne części świata wzajemnie od siebie zależą i na siebie wpływają, np. w jaki sposób występowanie złóż naturalnych lub związki historyczne wpływają na relacje handlowe między krajami globalnej Północy a krajami globalnego Południa. Jeśli nie dostrzegasz bezpośrednio takiej współzależności globalnej w swoim materiale, sprawdź kolejne dwa pytania:

B) Czy scenariusz/ćwiczenie/propozycja projektu przedstawiając rzeczywistość („tak jest na świecie"), ukazuje podobieństwa i różnice między rejonami świata?

TAK/NIE JAKIE?_____

Edukacja globalna stara się ukazywać szerszy kontekst omawianych zagadnień i nie poprzestaje jedynie na prezentowaniu rzeczywistości, np. wymienieniu, jakie złoża naturalne występują w danym państwie. Warto zestawiać ze sobą dane, zachęcając młodzież do ich analizy i krytycznej oceny, np. poprzez porównanie znaczenia wymiany handlowej między Gambią a Wielką Brytanią i jej wpływem na oba państwa – ich gospodarki oraz sytuację mieszkańców i mieszkanek.

C) Czy scenariusz/ćwiczenie/propozycja projektu pokazuje analogiczne procesy/zjawiska zachodzące w innych częściach świata?

TAK/NIE JAKIE?_____

Przy omawianiu współczesnych relacji handlowych Gambii z Wielką Brytanią możesz odwołać się do analogicznych przykładów relacji krajów Północy z byłymi koloniami, aby ukazać ten proces w szerszej perspektywie. Jeśli omawiasz kwestię ubóstwa, możesz przedstawić przykłady z różnych części świata – pozwoli to dostrzec młodzieży, że z podobnymi wyzwaniami globalnymi ludzie mierzą się zarówno w krajach globalnego Południa, jak i globalnej Północy oraz zrozumieć, jak różni ludzie próbują sobie z nimi radzić.

4. Czy scenariusz/ćwiczenie/propozycja projektu wykracza poza prezentację folkloru?

TAK/NIE

To pytanie pomocnicze, które ma nas uczulić na to, aby materiał edukacyjny rzeczywiście realizował cele edukacji globalnej, a nie np. edukacji międzykulturowej. Omawianie tradycyjnych strojów lub zwyczajów różnych grup etnicznych nie mieści się w ramach edukacji globalnej, ponieważ nie odnosi się do żadnych współzależności globalnych, ani samo w sobie nie wyjaśnia żadnych zjawisk czy procesów globalnych. Dopuszczalne jest natomiast odwoływanie się do folkloru w celu wyjaśnienia takowych, jednak warto zawsze zadać sobie pytanie o cel takiego działania i jego ewentualne konsekwencje – czy służy przekazaniu wiedzy? Czy ma stanowić jedynie ciekawostkę? Czy nie utrwala stereotypów?

5. Czy scenariusz/ćwiczenie/propozycja projektu unika stereotypowego przedstawiania osób i zjawisk?

TAK/NIE W JAKI SPOSÓB?_____

Umiejętność rzetelnego informowania i promowanie antydyskryminacyjnych postaw to klucz do sukcesu przy prowadzeniu zajęć z edukacji globalnej z młodzieżą. Warto kilkukrotnie spojrzeć na swój scenariusz pod tym kątem i upewnić się, że nie zawiera stereotypowego przekazu, nie posługuje się takimi ilustracjami, odwołuje się do faktów i rzetelnych danych statystycznych. W razie wątpliwości z pomocą może przyjść ci dwanaście zasad jakości edukacji globalnej (zawartych na poprzednich stronach niniejszej publikacji) i Kodeks informowania o krajach Południa (dostępny pod adresem: http://igo.org.pl/wp-content/uploads/2016/01/Jak_mowic_o_wiekszosci_swiata_wydanie4_-ebook.pdf).

Zapraszamy Państwa do zapoznania się z praktycznymi wskazówkami dotyczącymi tworzenia autorskich materiałów edukacyjnych z zakresu edukacji globalnej. Co radzą nauczycielka i ekspertka, które współtworzyły tę publikację i realizowały z młodzieżą poniższe ćwiczenia, scenariusze zajęć oraz projekty edukacyjne? Zajrzyjcie za kulisy powstania niniejszej publikacji.

RECEPTA NA DOBRY SCENARIUSZ Z ELEMENTAMI EDUKACJI GLOBALNEJ

BEATA WASILEWSKA

Czy słysząc zachętę do napisania autorskiego scenariusza lekcji zawierającej zagadnienia edukacji globalnej, czujesz się jak za swoich szkolnych czasów, gdy trzeba było odrobić zadanie domowe z niezbyt lubianego przez Ciebie przedmiotu? Jeśli tak, to przeczytaj ten krótki tekst i potraktuj go jak receptę, która pomoże rozwiać Twoje obawy. Jeśli nie, to także go przeczytaj, bo może się okazać, że powinieneś lub powinnaś je mieć.

Przede wszystkim potrzebny jest pomysł. Znasz podstawę programową przedmiotu, którego uczysz, więc 50% sukcesu masz już w kieszeni. Teraz musisz znaleźć temat powiązany z zagadnieniami edukacji globalnej, który poruszy Twoją wyobraźnię i zainspiruje Cię do dalszej pracy. Najlepiej, jeśli ten temat będzie ciekawił zarówno młodzież, jak i Ciebie, dzięki czemu wspólnie będziecie mogli go odkrywać i dzielić się zdobytą wiedzą. Brzmi nieźle, ale jak znaleźć TEN temat? Dobra wiadomość jest taka, że można natknąć się na niego na wiele sposobów.

- Przede wszystkim źródłem interesujących nas informacji są media, których ambicje sięgają dalej niż informowanie o tym, czy w tym roku zima zaskoczy drogowców – głównie prasa publikująca wywiady lub teksty publicystyczne dotyczące zagadnień np. z zakresu rynku globalnego i handlu międzynarodowego, konsumpcji i produkcji oraz zdrowia, żywności czy ubóstwa.

- Poza tym książki: od naukowych publikacji po reportaże, które tłumaczą przyczyny i skutki wielu ważkich tematów, nie tylko tych związanych z konfliktami zbrojnymi, ale m.in. także z różnorodnością i stosunkami międzykulturowymi.

- Sztuka – wielu artystów i artystek nie pozostaje obojętnych na zmiany zachodzące w naszej globalnej wiosce i to właśnie te wątki są głównymi tematami ich prac. Inny punkt widzenia może być dla Ciebie najlepszą inspiracją; także wizyta w muzeum sztuki współczesnej lub wybranie się na festiwal filmów dokumentalnych mogą stać się świetną okazją, aby dowiedzieć się czegoś więcej na temat kwestii praw człowieka, zasobów naturalnych czy zrównoważonego rozwoju.

- Jeśli nie mieszkasz w miejscu, które oferuje tego typu wydarzenia, gdzie nie ma kilkupiętrowej księgarni, która przy dźwiękach przyjemnej muzyki pozwalałaby przekartkować magazyny, czy domu kultury, który organizowałby spotkania z ciekawymi ludźmi, to niezawodny okaże się Internet. Aby nie zagubić się w gąszczu stron www, wybierz jedno zagadnienie, które wydaje Ci się najbliższe, najbardziej interesujące lub najważniejsze (albo najlepiej takie, które spełnia wszystkie te kryteria). Następnie wygoogluj związane z nim hasła, sprawdź je w serwisach internetowych poważnych dzienników i tygodników opinii oraz na stronach organizacji pozarządowych, których działalność nie ogranicza się do terenu Polski. Kanał YouTube może okazać się bogatym źródłem wywiadów z inspirującymi ludźmi, podobnie jak platforma TED.com.

Kiedy już przetrawisz informacje, które być może zmienią Twoje spojrzenie na różne kwestie, i sprawią, że zaczniesz zastanawiać się, dokąd ten świat zmierza, odetchnij. Przecież na wiele spraw mamy wpływ i możemy angażować się na rzecz zmiany! Temu między innymi może służyć Twój scenariusz, do którego właśnie się zabierasz.

Mając już wybrany temat z zakresu edukacji globalnej, zastanów się, z którym zagadnieniem z podstawy programowej Twojego przedmiotu najlepiej on koreluje, gdzie jego pojawienie się będzie najbardziej naturalne i wzmocni jego potencjał. Po wybraniu tematów dojdziesz do kluczowego momentu przy tworzeniu scenariusza, czyli do postawienia sobie pytania: jaki cel chcę osiągnąć pod koniec lekcji? Czy wątek, który przedstawisz, ma zachęcić uczniów i uczennice do dalszych poszukiwań, przemyśleń i pracy, czy ma stanowić zamkniętą całość? Czy rozwiązań dla kwestii lokalnych i globalnych będziecie szukać wspólnie podczas zajęć, czy będzie to praca rozłożona w czasie, być może realizowana zespołowo? Odpowiedzi na te pytania pomogą Ci wybrać formę i metody pracy na lekcji.

Zabieramy się więc do pisania. Pamiętaj o zachowaniu proporcji między wiedzą, która powinna być przekazana z Twojego przedmiotu, a zagadnieniem z edukacji globalnej. Ponadto:

- Korzystaj na lekcji ze źródeł, dzięki którym zdobyłeś/zdobyłaś wiedzę na wybrany temat globalny; dziel się nimi, cytując, pokazując zdjęcia czy wybrane fragmenty filmów.
- Staraj się urozmaicać formy pracy, aby przyciągnąć zainteresowanie uczniów i uczennic, pobudzić ich kreatywność i przybliżyć omawiany temat.
- Zwróć uwagę, czy czas, który zakładasz na poszczególne części lekcji, jest wystarczający na swobodną pracę.
- Unikaj powielania stereotypów dotyczących tematu, o którym mówisz. Pokazuj dane zagadnienie z różnych perspektyw.
- Nie bój się nie znać odpowiedzi na wszystkie pytania. Zagadnienia globalne mają to do siebie, że są złożone i rzadko zdarza się, że jest tylko jedna właściwa odpowiedź na postawione pytanie. Twój scenariusz ma służyć głównie temu, by zasygnalizować pewne zależności, pokazać złożoność i różnorodność świata, uświadomić, jakie konsekwencje w skali globalnej mają nasze codzienne wybory.

Kiedy masz już napisany scenariusz, który spełnia powyższe założenia, i kiedy jesteś z niego zadowolony/zadowolona, odłóż go na minimum jeden dzień i wróć do niego po przerwie. Tym razem pytanie brzmi: Czy nie przekombinowałeś/przekombinowałaś? Spójrz na niego krytycznym okiem, zatrzymaj się przy fragmentach, które w Twojej ocenie mogą być problematyczne.

- Czy nie ma przerostu formy nad treścią?
- Czy nie chcesz przekazać zbyt dużej ilości informacji? Czy Twój przekaz nie ma negatywnego wydźwięku?
- Czy materiał nie powiela stereotypów?
- I wreszcie: czy taka lekcja nie uśpi emocji uczniów i uczennic, zamiast je rozbudzić?

Jeśli na któreś z powyższych pytań odpowiedź brzmi „tak", skoryguj przebieg lekcji i nanieś poprawki na scenariusz. Gotowy materiał postaraj się poddać ocenie koleżeńskiej. Pamiętaj, że najważniejszą ewaluację przejdzie on w trakcie lekcji, na której zostanie wykorzystany. Wtedy spotka się z dociekliwością i pomysłowością Twoich uczniów i uczennic, których odbiór da odpowiedź na pytanie, jak dobry scenariusz stworzyłeś/stworzyłaś. Powodzenia!

HISTORIE SCENARIUSZY

„DRUGIE ŻYCIE JEANSÓW"

JOLANTA MINOR

Droga Czytelniczko, Drogi Czytelniku!

Napisanie scenariusza lekcji z elementami edukacji globalnej jest proste, łatwe i przyjemne. Żartowałam. Jak Cię zachęcić, aby nie zniechęcić?

Byłoby świetnie, gdyby istniał uniwersalny przepis – taki jak na placki ziemniaczane, gładź szpachlową lub zrobienie latawca. Ale nie istnieje. Zatem co robić? Nic. Nic przeciwko sobie. Po prostu się baw. Jestem nauczycielką plastyki i zajęć artystycznych; pracuję w szkole podstawowej i w gimnazjum już prawie 30 lat i opowiem Ci jak było ze mną...

Gdy zaproszono mnie do pracy nad scenariuszami zajęć do plastyki z elementami edukacji globalnej, niemal zemdlałam! „Co ma piernik do wiatraka?", pomyślałam. Nie mieściło mi się to w głowie. Do wiedzy i umiejętności z zakresu edukacji globalnej było mi jeszcze daleko. Ponad roczna praca w grupie roboczej, możliwość uczestniczenia w warsztatach i ciągłe pogłębianie wiedzy i wypróbowywanie jej z młodzieżą podczas zajęć, zaprocentowały. Od czego więc zacząć tworzenie autorskiego materiału edukacyjnego włączającego perspektywę globalną?

Najpierw przejrzyj podstawę programową, plan pracy i poszukaj tych tematów, które wiążą się z którymś z jedenastu zagadnień edukacji globalnej. Jestem pewna, że znajdziesz taką przestrzeń i różne możliwości. Następnie zastanów się, jaki ma być cel Twojej lekcji; pomyśl o pytaniu kluczowym – niech pobudzi do myślenia, zirytuje. Jeśli dzięki niemu „wsadzisz kij w mrowisko", to dobrze – zachęcisz w ten sposób młodzież do wyszukiwania informacji, stawiania pytań i weryfikowania odpowiedzi.

Moim ulubionym scenariuszem, który napisałam do tej publikacji, jest „Drugie życie jeansów". Może dlatego jest mi szczególnie bliski, bo będąc w wieku moich uczniów i uczennic, ciągle coś przeszywałam, malowałam, dziergałam... Pomyślałam, że to dobry temat dla moich podopiecznych. Łączy elementy mody, designu, konsumpcji i produkcji, globalnego rynku i handlu międzynarodowego.

Inspiracji do scenariusza szukałam w Internecie, pytałam koleżanek, uczniów i uczennic... (młodzież to prawdziwa „kopalnia pomysłów" – wystarczy jej tylko zaufać). Scenariusz zmieniał się – początkowo funkcjonował pod tytułem „Coś nowego ze starego" – i z tej wersji „roboczej" korzystałam na lekcji. Sprawdzałam, jak podać cele lekcji, jak zadać pytanie kluczowe i jak rozplanować materiał w czasie, aż udało mi się całość rozpisać i ostatecznie zredagować. Scenariusz tak zainspirował mnie i moje koleżanki w zespole, że postanowiłyśmy napisać kolejny, alternatywny do niego scenariusz pt. „Śmietnisko – siedzisko".

Jakie zagadnienia szczególnie Cię interesują? Pisząc scenariusz, baw się, a Twoi uczniowie i uczennice zapewne to docenią. Wówczas radość i satysfakcja będą podwójne! Tak jest w moim przypadku – za każdym razem, gdy prowadzę taką lekcję, cieszę się, że to „działa".

Zachęciłam swoje koleżanki w szkole do prowadzenia lekcji z historii, WOS-u, języka polskiego i języka angielskiego według scenariuszy z elementami edukacji globalnej. Wiem, zarówno z ich relacji, jak i z własnej obserwacji lekcji koleżeńskich, że jest to świetny pomysł, aby doświadczyć czegoś innego i w nowy sposób spojrzeć na swoją pracę. Życzę Ci powodzenia i radości z prowadzenia autorskich zajęć!

MAPA „GLOBALNA PÓŁNOC, GLOBALNE POŁUDNIE"

SŁOWNICZEK POJĘĆ EDUKACJI GLOBALNEJ

Edukacja globalna to część kształcenia obywatelskiego i wychowania, która rozszerza ich zakres przez uświadamianie istnienia zjawisk i współzależności globalnych. Jej głównym celem jest przygotowanie odbiorców i odbiorczyń do stawiania czoła wyzwaniom dotyczącym całej ludzkości.

Globalizacja to „proces", w którym wydarzenia, działania i decyzje w jednej części świata mogą mieć poważne konsekwencje dla społeczeństw w odległych częściach globu. *Peter Haggett*

Globalne Południe i globalna Północ to pojęcia, które coraz częściej stosuje się na określenie krajów i rejonów geograficznych, które do niedawna określano mianem „Trzeciego i Pierwszego Świata" czy potocznie „krajami rozwijającymi się i rozwiniętymi". Terminy „Trzeci i Pierwszy Świat" odnosiły się do zimnowojennego podziału świata na strefy wpływów na osi Wschód-Zachód i straciły obecnie na aktualności, zwłaszcza, że mogą być postrzegane jako wartościujące (w rozumieniu „pierwszy" = „lepszy", „trzeci" = „gorszy"). W podobny sposób wartościujące może być stosowanie terminów „kraje rozwijające się i rozwinięte", a także fakt, że w ich wydźwięku na pierwszy plan wysuwa się rozumienie rozwoju w kontekście materialnym, co nie musi stanowić punktu odniesienia dla wszystkich kultur i cywilizacji. Obecnie stosowany podział na globalną Północ i globalne Południe również jest dość umowny – globalna Północ to kraje tzw. „Zachodu" – głównie Europy i Ameryki Północnej, ale także Australia i Nowa Zelandia, które choć znajdują się na południowej półkuli, to plasują się wśród najbardziej uprzemysłowionych i rozwiniętych gospodarczo państw świata. Globalne Południe – kraje Afryki, Azji czy Ameryki Południowej, zamieszkuje z kolei większość ludności świata – ponad 2/3 wszystkich mieszkańców.

Mapę „Globalna Północ, globalne Południe" znajdziesz na stronie 13 niniejszej publikacji.

Globalne współzależności – wzajemne powiązania i przenikanie globalnych systemów kulturowych, środowiskowych, ekonomicznych, społecznych, politycznych i technologicznych.

Kodeks w sprawie obrazów i wiadomości dotyczących krajów Południa został stworzony przez organizacje pozarządowe zajmujące się edukacją globalną, współpracą rozwojową i pomocą humanitarną. Dokument ten pomaga organizacjom w planowaniu i wdrażaniu swoich strategii komunikacyjnych poprzez sformułowanie praktycznych zasad dotyczących informowania o krajach globalnego Południa. Sygnatariusze Kodeksu są świadomi trudności związanych z informowaniem o niesprawiedliwości i wyzwaniach współczesnego świata, lecz są przekonani, że należy mówić o nich w sposób rzetelny.

Kraje rozwijające się – zgodnie z klasyfikacją Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) krajami rozwijającymi się nazywane są państwa, które kwalifikują się do otrzymywania Oficjalnej Pomocy Rozwojowej (ODA). Są to państwa najsłabiej rozwinięte, państwa o niskich dochodach (PKB na mieszkańca poniżej 1 006 USD), średnio-niskich dochodach (PKB na mieszkańca między 1 006 a 3 975 USD) i średnio-wysokich dochodach (PKB na mieszkańca między 3 976 a 12 275 USD).

Źródło: https://www.oecd.org/index.htm.

Kraje wysoko rozwinięte – kraje wysoko rozwinięte według klasyfikacji Banku Światowego to państwa o dochodach powyżej 12 275 USD na mieszkańca.

Źródło: https://www.oecd.org/index.htm.

Migracje to przemieszczenia różnych grup społecznych pomiędzy różnymi skupiskami ludności, np. pomiędzy krajami lub miastami, pomiędzy różnymi rejonami geograficznymi i państwowymi. Dzielimy je na przymusowe (gdy ktoś musi uciekać, np. z powodu prześladowań na tle politycznym lub religijnym) lub dobrowolne (gdy ktoś chce, ale nie musi wyjechać, np. w celach zarobkowych), legalne (gdy ktoś przemieszcza się legalnie i posiada dokumenty na legalny pobyt) i nielegalne (bez odpowiednich dokumentów) oraz na stałe (czyli bezpowrotne) i czasowe (powrotne).

Źródło: https://globalna.ceo.org.pl/geografia-wiedza-o-spoleczenstwie/artykuly/migracje-na-swiecie.

- **Emigracja** to opuszczenie swojego kraju w celu osiedlenia się lub długotrwałego pobytu w innym kraju.
- **Imigracja** to przybycie do kraju w celu osiedlenia się lub długotrwałego pobytu. Imigrantkami i imigrantami są osoby, które przyjeżdżają do Polski.

Odpowiedzialna turystyka to m.in. sposób podróżowania minimalizujący negatywny wpływ na lokalne środowisko, społeczność i gospodarkę, darzący szacunkiem inne kultury oraz ich przedstawicieli i przedstawicielki. Odpowiedzialna turystyka powinna przynosić korzyści lokalnej społeczności – nie tylko w postaci zysków, ale także lepszych warunków pracy, dostępu do wiedzy i technologii. Powinna także pozytywnie wpływać na zachowanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego odwiedzanych miejsc.

Źródło: http://www.ekonsument.pl/a66606_co_to_jest_odpowiedzialna_turystyka.html.

Rozwój to proces, który prowadzi do poprawy standardu życia ludności danego kraju i poprawy sytuacji gospodarczej państwa. O rozwoju społecznym mogą świadczyć: poprawa dostępu do usług medycznych, dostęp do wysokiej jakości edukacji, możliwość korzystania z dóbr kultury. O rozwoju gospodarczym świadczą zaś wskaźniki ekonomiczne, między innymi produkt krajowy brutto na mieszkańca czy średni dochód. Zróżnicowanie rozwoju państw świata to podstawowe kryterium podziału na globalną Północ i globalne Południe. Edukacja globalna tłumaczy związki między tymi częściami świata i objaśnia, jak mogą wzajemnie wpływać na swój rozwój.

Stereotypy to niekompletne, a często też błędne obrazy ludzi i zjawisk funkcjonujących w różnych kulturach. Stosujemy je, ponieważ ułatwiają nam radzenie sobie ze złożonymi kwestiami codziennego życia, ale brak świadomości ich istnienia i uznawanie ich za obiektywne fakty może być groźne. Konsekwencją stereotypów mogą być uprzedzenia (dokonywanie negatywnych ocen na podstawie stereotypów) i dyskryminacja (już nie ocena, ale podejmowanie działań wynikających z uprzedzeń).

Sprawiedliwy handel (ang. *fair trade*) to partnerstwo handlowe oparte na dialogu, przejrzystości i szacunku, które dąży do większej równości w handlu międzynarodowym. Przyczynia się do zrównoważonego rozwoju przez oferowanie lepszych warunków handlowych i ochronę praw marginalizowanych producentów i pracowników najemnych szczególnie w krajach globalnego Południa. Organizacje Sprawiedliwego Handlu (wspomagane przez konsumentów i konsumentki) są aktywnie zaangażowane we wspieranie producentów, podnoszenie świadomości i organizowanie kampanii na rzecz zmian zasad i praktyk konwencjonalnego handlu międzynarodowego.

Źródło: www.fairtrade.org.pl.

Ślad węglowy to rodzaj śladu ekologicznego, będącego całkowitą sumą emisji gazów cieplarnianych wywołanych bezpośrednio lub pośrednio przez osobę, produkt lub organizację. Każdy z nas ma swój udział w emisji dwutlenku węgla – gazu, którego nadmierna emisja powoduje zmiany klimatu, ale może starać się go redukować, np. poprzez dokonywanie świadomych wyborów konsumpcyjnych.

Ślad wodny to rodzaj śladu ekologicznego będący całkowitą objętością wody słodkiej zużytej do wyprodukowania dóbr i usług, które konsumujemy. Warto pamiętać, że większość produktów, z których korzystamy na co dzień, wymaga wody w procesie ich produkcji – np. do wyprodukowania kilograma mięsa potrzeba ok. 16 tys. litrów wody, a bawełnianej koszulki – ok. 2,5 tys. litrów. To od nas zależy więc, jaki ślad wodny pozostawiamy za sobą!

Źródło: https://waterfootprint.org/en/.

Świadoma konsumpcja to podejmowanie wyborów konsumenckich w oparciu o wiedzę na temat ich społecznych, ekologicznych i politycznych konsekwencji.

Uchodźstwo to specyficzna forma migracji; proces przemieszczania się i zmiany stałego miejsca zamieszkania osób, które są prześladowane lub zagrożone prześladowaniem z powodu „rasy, religii, narodowości, poglądów politycznych, przynależności do określonej grupy społecznej" (według konwencji genewskiej z 1951 roku, stanowiącej międzynarodowy dokument ONZ).

Zrównoważony rozwój to rozwój, „w którym potrzeby obecnego pokolenia mogą być zaspokojone bez umniejszania szans przyszłych pokoleń na ich zaspokojenie". Innymi słowy pozwala on zagwarantować, że dzisiejszy wzrost nie będzie zagrażał możliwościom wzrostu przyszłych pokoleń. Zrównoważony rozwój obejmuje trzy elementy: gospodarczy, społeczny i środowiskowy, które na poziomie politycznym należy rozważać jednakowo.

za: Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju.

„EDUKACJA GLOBALNA NA PLASTYCE
I ZAJĘCIACH ARTYSTYCZNYCH
W SZKOLE PODSTAWOWEJ",
CENTRUM EDUKACJI OBYWATELSKIEJ 2021

1. MÓJ ŚWIAT JEST JAK LABIRYNT!

Zajęcia zachęcają młodzież do krytycznej refleksji nad współczesnym światem i wyzwaniami, jakie stoją przed ludzkością, a także sposobem, w jaki sztuka może o nich mówić. Zadaniem młodzieży jest stworzenie kompozycji plastycznej – narysowanie labiryntu globalnych współzależności. Każda osoba tworzy autorską pracę, wpisując swój pomysł w kontur sześcioboku załączony do scenariusza. Na zakończenie zajęć wszyscy łączą ze sobą powstałe labirynty, tworząc swoistą mozaikę – mapę złożoności współczesnego świata i globalnych powiązań. Zajęcia dają także przestrzeń do zastanowienia się nad tym, co to znaczy myśleć jak artysta/artystka.

S

Zagadnienia:
- Wszystkie

Czas trwania:
- 45 minut

Pytanie kluczowe:
- Jaki jest współczesny świat?

Cele zajęć:
- Przypomnisz sobie, jakie znasz narzędzia rysujące,
- Przypomnisz sobie, jakie są funkcje rysunku, adekwatnie i twórczo zastosujesz je we własnej pracy plastycznej.
- Przypomnisz, jakie są zasady komponowania na płaszczyźnie w układzie pasowym (ornament) i modułowym (mozaika).
- Dowiesz się, co to są globalne współzależności i jakimi zagadnieniami zajmuje się edukacja globalna.
- Zastanowisz się, jaki jest współczesny świat oraz co to znaczy myśleć jak artysta/artystka.

Związek z podstawą programową:
- Klasa VII: I.1,2,5, II.1,2

Zagadnienia plastyczne:
- Linia- jako kontur; wyznaczenie kształtu
- Kompozycja na płaszczyźnie – ornament, mozaika
- Odbiór sztuki. Przeżycia estetyczne: Co to znaczy myśleć jak artysta/artystka?

Metody:
- Burza pomysłów
- Miniwykład
- Rozmowa ukierunkowana
- Ćwiczenie praktyczne

Formy pracy:
- Praca indywidualna
- Praca w grupie

Technika wykonania pracy plastycznej:
- Rysunek

Środki dydaktyczne i materiały:
- Załączniki
- Narzędzia do rysowania: ołówki, flamastry, kredki
- Magnesy lub taśma klejąca

Cele Zrównoważonego Rozwoju:
- 1 - 17

MIN

Wprowadzenie

0

8 — 8

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

1. Wyjaśnij młodzieży, że dzisiejsza lekcja będzie poświęcona wyzwaniom współczesnego świata oraz krytycznemu myśleniu w sztuce. Na początku podziel klasę na czteroosobowe grupy i każdej z nich rozdaj pocięty zestaw przykładowych odpowiedzi na pytanie „Co to znaczy myśleć jak artysta/artystka?" (załącznik nr 1). Poproś, aby grupa zapoznała się z nimi i aby każda osoba wybrała tę odpowiedź, która jest jej najbliższa. Podsumuj ćwiczenie na forum, prosząc chętne osoby o uzasadnienie swojego wyboru.

13 — 5

2. Przeprowadź burzę pomysłów, zadając młodzieży pytanie kluczowe: Jaki jest współczesny świat? Zapisuj odpowiedzi na tablicy. Wyjaśnij, że ta krótka aktywność ma na celu głębszą refleksję nad złożonością i różnorodnością świata oraz globalnymi współzależnościami, czyli wzajemnymi powiązaniami społecznymi, środowiskowymi, gospodarczymi, politycznymi i kulturowymi na świecie. Zwróć uwagę młodzieży na to, że we współczesnym świecie wiele kwestii jest od siebie zależnych, a każdy i każda z nas może mieć wpływ na otaczającą nas rzeczywistość.

18 — 5

3. Wprowadź młodzież do części praktycznej zajęć. Przypomnij, jakie są narzędzia rysujące, czym jest rysunek i jakie są jego funkcje. Wprowadź pojęcie ornamentu, nawiązując do dalszej pracy nad autorskimi labiryntami, które będą tworzyli uczniowie i uczennice.

Praca właściwa

38 — 20

4. Zaproś młodzież do pracy plastycznej. Każdej osobie rozdaj przygotowany szablon sześcioboku (załącznik nr 2). Wyjaśnij, że zadanie polega na stworzeniu kompozycji w formie labiryntu, która zilustruje złożoność współczesnego świata. Możesz zasugerować, aby każdy zastanowił się, jakie wyzwania stoją obecnie przed ludzkością i w jaki sposób można stawiać im czoło. Każda osoba pracuje nad własną wizją labiryntu – może on być poświęcony jednemu zagadnieniu edukacji globalnej lub kilku na raz, a w razie potrzeby, jeśli pozwoli na to czas, może stworzyć więcej niż jeden rysunek-labirynt.

Podsumowanie

45 7

Możesz odczytać na głos, jakimi zagadnieniami zajmuje się edukacja globalna i w jakich obszarach młodzież może poszukiwać inspiracji do stworzenia swoich prac: migracje, pokój i konflikty na świecie, władza polityczna, demokracja i prawa człowieka, zrównoważony rozwój, konsumpcja i produkcja, żywność i rolnictwo, globalny rynek i handel międzynarodowy, zasoby naturalne, różnorodność i stosunki międzykulturowe, ubóstwo, zdrowie. Wykorzystaj plansze z Celami Zrównoważonego Rozwoju ze strony: https://globalna.ceo.org.pl/scenariusze-i-gry/cele-zrownowazonego-rozwoju

5. Zaproś uczennice i uczniów do stworzenia wspólnej pracy, mozaiki złożonej z poszczególnych labiryntów wpisanych w sześcioboki. Możecie umieścić je na tablicy przy użyciu magnesów lub taśmy klejącej. Zachęć młodzież do takiego połączenia prac, aby zagadnienia łączyły się ze sobą tematycznie, pokazując złożoność i różnorodność współczesnego świata. Wspólnie zastanówcie się, w jaki sposób poprzez sztukę można mówić o wyzwaniach współczesnego świata.

Przykład układu mozaiki stworzonej z poszczególnych labiryntów:

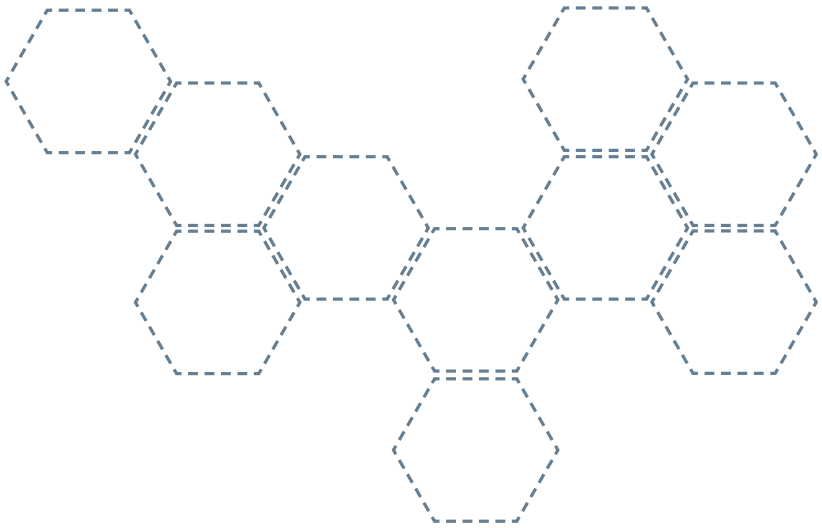

PRACA DOMOWA:

1. Poproś młodzież, aby zastanowiła się, w jaki sposób artyści i artystki mogą wpływać na kształt współczesnego świata? Zachęć do poszukania w Internecie przykładów prac i działań podjętych na jego rzecz przez artystów i artystki różnych dziedzin sztuki.

Inspiracją do stworzenia tego scenariusza lekcji było ćwiczenie „Creating a maze" („Tworzenie labiryntu") opracowane przez Christopha Schwarza, nauczyciela sztuki z Austrii, uczestniczącego w austriackiej części projektu „W świat z klasą", realizowanego przez organizację Südwind Agentur.

Załączniki:
Załącznik nr 1 – Materiał pomocniczy: Co to znaczy myśleć jak artysta/artystka?
Załącznik nr 2 – Materiał pomocniczy: Szablon sześcioboku

Źródła:
Zestaw plansz do wydrukowania w formacie A4 zawierający podstawowe informacje na temat Celów Zrównoważonego Rozwoju, Centrum Edukacji Obywatelskiej, 2018: https://globalna.ceo.org.pl/scenariusze-i-gry/cele-zrownowazonego-rozwoju

ZAŁĄCZNIK NR 1 – MATERIAŁ POMOCNICZY:

CO TO ZNACZY MYŚLEĆ JAK ARTYSTA/ARTYSTKA?

Myśleć jak artysta/artystka to przyglądać się różnym rzeczom z większą uwagą niż zazwyczaj czynią to ludzie.	Myśleć jak artysta/artystka to uparcie dążyć do celu, gdy inni dawno już się poddali.
Myśleć jak artysta/artystka to znajdować piękno w zwykłych przedmiotach i codziennych sytuacjach.	Myśleć jak artysta/artystka to marzyć i fantazjować na temat różnych spraw.
Myśleć jak artysta/artystka to znajdować powiązania między różnymi rzeczami i pomysłami.	Myśleć jak artysta/artystka to wykorzystywać istniejące pomysły do tworzenia nowych oraz postrzegania ich w nowy sposób.
Myśleć jak artysta/artystka to wykraczać poza utarte schematy myślenia i działania.	Myśleć jak artysta/artystka to robić coś po prostu dlatego, że jest to ciekawe i stanowi osobiste wyzwanie.
Myśleć jak artysta/artystka to patrzeć na rzeczywistość z różnych stron, aby tworzyć nowe perspektywy.	Myśleć jak artysta/artystka to zadawać niewygodne pytania za pośrednictwem sztuki.
Myśleć jak artysta/artystka to podejmować ryzyko i wystawiać się na ewentualne niepowodzenia.	Myśleć jak artysta/artystka to ciężko pracować na krawędzi własnych możliwości.

Źródło: Materiał opracowano na podstawie publikacji *It's the Thought That Counts! Fostering student thinking in the art classroom*, Craig Roland, University of Florida, © Copyright 2001.

ZAŁĄCZNIK NR 2 – MATERIAŁ POMOCNICZY

SZABLON SZEŚCIOBOKU

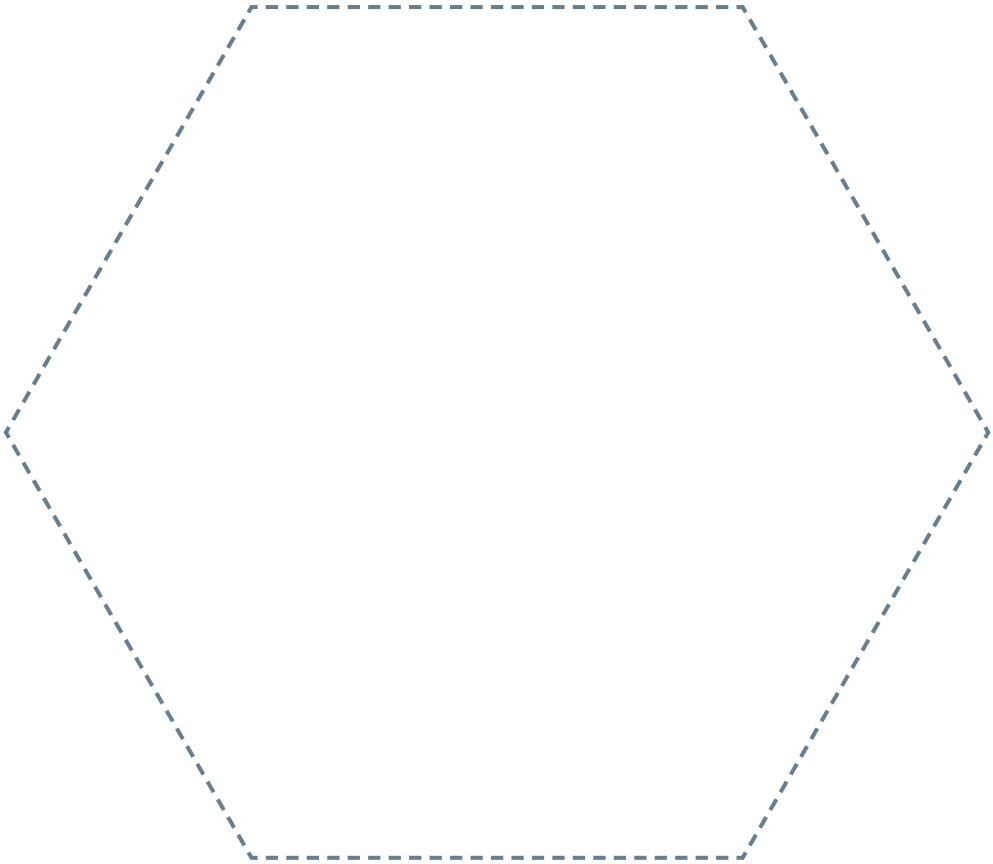

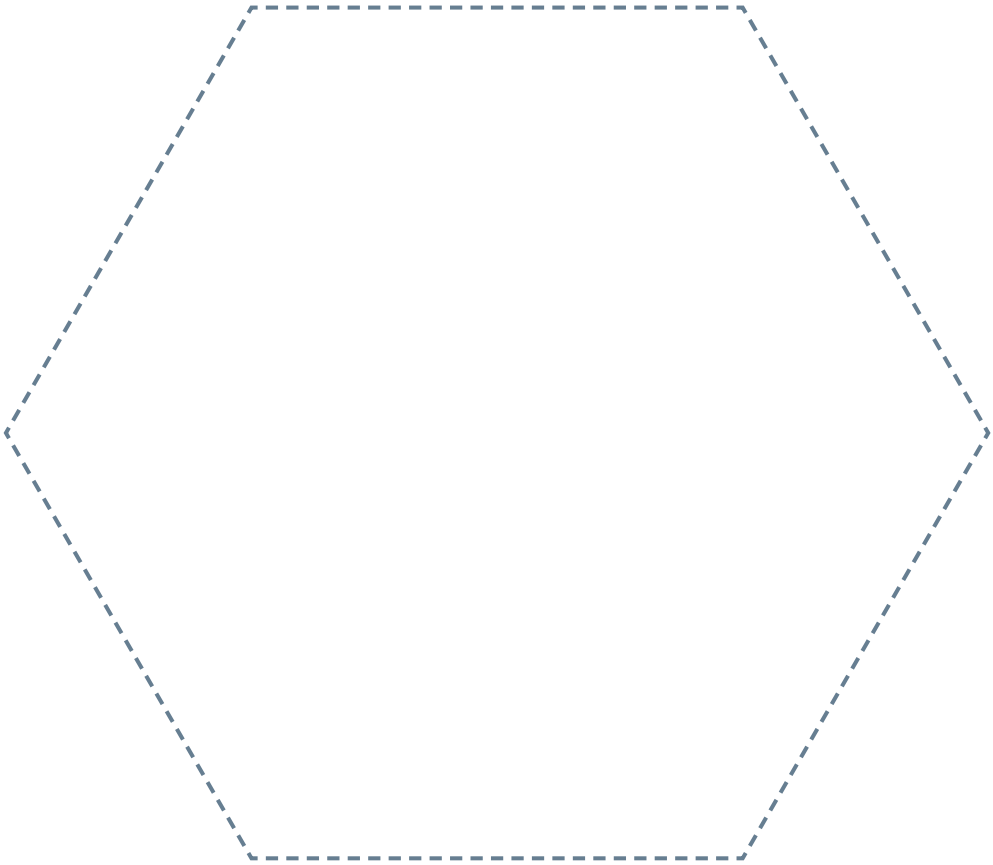

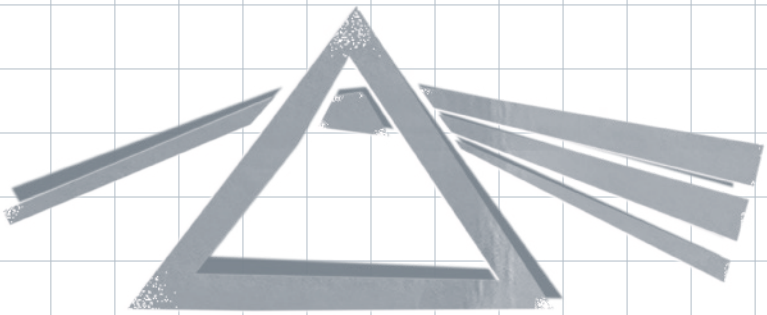

2. RÓŻNE = RÓWNE. W ŚWIECIE BARW I WARTOŚCI

Ćwiczenie wprowadza do wartości bliskich edukacji globalnej: godności, sprawiedliwości, równości, wolności, różnorodności, pokoju i równowagi środowiskowej. Można je przeprowadzić w czasie zajęć poświęconych pojęciu barwy, zachęcając młodzież do rozwijania wyobraźni i łączenia poszczególnych barw z omawianymi wartościami. Tak jak barwy mogą się przenikać, uzupełniać lub ze sobą kontrastować, tak można znaleźć podobną analogię w relacjach międzyludzkich oraz w nastawieniu człowieka do otaczającej go rzeczywistości.

Zagadnienia:
- Pokój i konflikty na świecie
- Władza polityczna, demokracja i prawa człowieka
- Zrównoważony rozwój
- Różnorodność i stosunki międzykulturowe
- Ubóstwo

Czas trwania:
- 35 minut

Cele ćwiczenia:
- Przypomnisz sobie, jakie są barwy, zrozumiesz, jak powstają barwy pochodne i złamane.
- Dowiesz się, jakie wartości są bliskie edukacji globalnej i zastanowisz się, jakie wartości są ważne dla Ciebie.

Związek z podstawą programową:
- Klasy VI, VII: I.3,5,

Zagadnienia plastyczne:
- Barwy: podstawowe, pochodne, ciepłe, zimne, czyste i złamane
- Symbolika barw

Technika wykonania pracy plastycznej:
- Malowanie farbami (plakatowe, tempery)

Środki dydaktyczne i materiały:
- Koło barw
- Plansza lub inna dowolnie wybrana forma prezentacji symboliki barw
- Farby, pędzle
- Duże arkusze papieru

Cele Zrównoważonego Rozwoju:
- 10 Mniej nierówności

MIN

0

8 — 8

20 — 12

27 — 7

35 — 8

PRZEBIEG ĆWICZENIA:

1. Zapytaj uczniów i uczennice, jakimi wartościami kierują się w życiu i które są dla nich najważniejsze. Wymień wartości bliskie edukacji globalnej: godność, sprawiedliwość, równość, wolność, różnorodność, pokój i równowaga środowiskowa. Wyjaśnij, że w rozumieniu edukacji globalnej wartości są spójne z zapisami Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka. Wspólnie z młodzieżą porównajcie, czy wymienione przez nią wartości znajdują odzwierciedlenie w wartościach edukacji globalnej.

2. Zaproś młodzież do dobrania się w pary. Każda z nich będzie pracowała na wspólnym arkuszu papieru. Poproś, aby uczniowie i uczennice nakładali na arkusz plamy barwne i mieszali je ze sobą. Zachęć ich do obserwowania tego, co powstaje, oraz znajdowania i nazywania odpowiednio barw: podstawowych, pochodnych, ciepłych, zimnych, czystych, złamanych. Odwołaj się do symboliki barw i zaproponuj skojarzeniowe zestawienia barw i odpowiadających im wartości.

3. Zachęć młodzież do zastanowienia się, które z barw, jakie otrzymali na swoich arkuszach papieru, najbardziej kojarzą im się z poszczególnymi wartościami edukacji globalnej. Poproś, by nazwę każdej z wartości napisali na swoich arkuszach papieru w miejscu, gdzie pojawia się odpowiadająca jej plama barwna. Zachęć młodzież do zastanowienia się nad następującymi pytaniami:
- Czym kierowaliście/kierowałyście się przy doborze barw do wartości?
- W jaki sposób wartości edukacji globalnej są ze sobą powiązane?
- Jak nazwalibyście/nazwałybyście słowa określające przeciwieństwa tych wartości (np. niesprawiedliwość, zniewolenie, konflikt, itp.)? Jakie barwy zastosowalibyście/zastosowałybyście, aby zilustrować te przeciwne pojęcia?

4. Poproś młodzież o podsumowanie ćwiczenia poprzez szukanie analogii między tym, w jaki sposób barwy mogą się przenikać, uzupełniać lub kontrastować ze sobą oraz w jaki sposób różne wartości mogą się przenikać, uzupełniać lub ze sobą kontrastować. Poproś o wskazanie skojarzeń i uzasadnienie w odniesieniu do symboliki barw.

„EDUKACJA GLOBALNA NA PLASTYCE
I ZAJĘCIACH ARTYSTYCZNYCH
W SZKOLE PODSTAWOWEJ",
CENTRUM EDUKACJI OBYWATELSKIEJ 2021

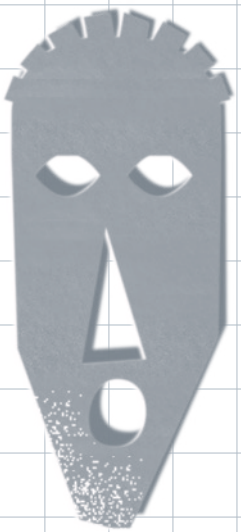

3. CO O AFRYCE MÓWIĄ NAM MASKI I DZIDY?

Ćwiczenie wprowadza młodzież do tematyki antydyskryminacyjnej i ma na celu uwrażliwienie jej na kwestię stereotypów i uprzedzeń wobec ludzi wywodzących się z innych kultur. Aktywność odnosi się do przykładu Afryki, która wciąż bywa postrzegana w stereotypowy sposób, i zachęca młodzież do przełamywania utartych schematów i poszukiwania informacji na temat współczesnego świata w rzetelnych źródłach. Młodzież zastanowi się, w jaki sposób na plastyce i zajęciach artystycznych można unikać stereotypowego prezentowania innych kultur.

Zagadnienia:
- Różnorodność i stosunki międzykulturowe
- Władza polityczna, demokracja i prawa człowieka
- Ubóstwo

Czas trwania:
- 35 minut

Cele ćwiczenia:
- Przypomnisz, czym jest plakat i jakie są jego funkcje.
- Wyjaśnisz, czym jest stereotyp i uprzedzenie.
- Wymienisz sposoby unikania stereotypowego prezentowania innych kultur.

Związek z podstawą programową:
- Klasa VII: I.1,5, II.4

Podstawa programowa dla szkoły ponadpodstawowej:
- I.1,4

Zagadnienia plastyczne:
- Analiza dzieła sztuki
- Plakat jako forma wypowiedzi plastycznej
- Komponowanie na płaszczyźnie

Środki dydaktyczne i materiały:
- Załącznik
- Duży arkusz papieru, markery
- Opcjonalnie: rzutnik i dostęp do Internetu

Cele Zrównoważonego Rozwoju:
- 10 Mniej nierówności

MIN

PRZEBIEG ĆWICZENIA:

0

1. Przeprowadź krótką burzę pomysłów, prosząc uczniów i uczennice o zapisanie na kartkach lub w zeszytach trzech pierwszych skojarzeń, jakie nasuwają im się na myśl, gdy słyszą słowo „Afryka". Następnie wysłuchaj odpowiedzi i zadaj kolejne pytania:
- Czy były takie skojarzenia, które powtarzały się najczęściej?
- Jaki wizerunek Afryki oraz jej mieszkańców i mieszkanek wyłania się z tych skojarzeń?
- Skąd najczęściej czerpiemy wiedzę na temat Afryki i innych części świata?

8 — 8

Przed zajęciami możesz także zapoznać się z następującymi materiałami CEO dotyczącymi postrzegania Afryki:
►Hanna Habera scenariusz zajęć „Różne oblicza kontynentu afrykańskiego", w: „Edukacja globalna na zajęciach geografii w szkole podstawowej", Centrum Edukacji Obywatelskiej, 2018: http://bit.ly/CEOObliczaAfrykańskiego
►Elżbieta Krawczyk, Martyna Markiewicz scenariusz zajęć „Jak mówić o Afryce?", w: „Edukacja globalna na zajęciach języka polskiego w gimnazjum", Centrum Edukacji Obywatelskiej, 2015, aktualizacja 2019: http://bit.ly/JakMówićOAfryce.
► Scenariusz zajęć „Radzenie sobie ze stereotypami. Z mojej perspektywy", w: „Świat na wyciągnięcie ręki. Scenariusze zajęć z zakresu edukacji globalnej na godziny wychowawcze", Centrum Edukacji Obywatelskiej, 2011: http://bit.ly/ceo_z_mojej_perspektywy.
► Scenariusz zajęć „Afryka w reklamie" opracowany w ramach projektu „Jak urządzić świat?", *Centrum Edukacji Obywatelskiej, 2013: http://bit.ly/ceo_Afryka_w_reklamie.*
► Bernadetta Białek scenariusz projektu „Bliska czy „dzika"? Projekt: Afryka", w: „Edukacja globalna na zajęciach języka polskiego w gimnazjum", Centrum Edukacji Obywatelskiej, 2015, aktualizacja 2019: http://bit.ly/BliskaCzyDzika.

18 — 10

2. Rozdaj uczniom i uczennicom kserokopię plakatu autorstwa Magdaleny Nosek (załącznik nr 1) dotyczącego prezentowania Afryki w szkolnych podręcznikach (zwróć uwagę młodzieży, że w oryginale górna ilustracja jest czarno-biała, a dolna kolorowa. Możesz wyświetlić plakat ze strony: http://bit.ly/JakaAfryka). Poproś, aby w parach młodzież przeanalizowała treść i formę plakatu, a następnie wspólnie na forum omówcie jego przekaz:
- W jaki sposób przedstawiono Afrykę na górnej ilustracji, a w jaki sposób na dolnej?
- Jakie zabiegi graficzne zastosowano, by osiągnąć taki efekt?
- Która ilustracja prezentuje bardziej wyważony wizerunek Afryki?

20 — 2

3. Wspólnie zastanówcie się, co to jest stereotyp i stwórzcie jego definicję. Nawiąż do pytania, które zostało postawione w tytule ćwiczenia: Co o Afryce mówią nam maski i dzidy? Wyjaśnij młodzieży, że choć Afryka – podobnie jak każdy inny kontynent – jest pełna bogactw kulturowych i ciekawych tradycji, to postrzeganie jej jedynie w taki sposób spłyca rozumienie jej współczesnego oblicza i nie wyjaśnia, jak wygląda codzienne życie mieszkańców i mieszkanek poszczególnych jej krajów oraz z jakimi wyzwaniami się mierzą.

W kontekście edukacji globalnej, koncentrującej się na wyjaśnianiu globalnych współzależności, „maski i dzidy" powiedzą nam więc o Afryce niewiele; mogą natomiast być ciekawym źródłem inspiracji przy prowadzeniu zajęć z edukacji międzykulturowej, pod warunkiem, że będą poprzedzone rzetelnym wyszukaniem informacji na ich temat (np. odnośnie pochodzenia, funkcji, znaczenia w danej kulturze, sposobu ich wytwarzania, itp.) i zestawione z przykładami innych artefaktów współczesnego życia codziennego.

Stereotypy są niekompletnymi, a często też błędnymi obrazami ludzi i zjawisk funkcjonujących w różnych kulturach. Stosujemy je, ponieważ ułatwiają nam radzenie sobie ze złożonymi kwestiami codziennego życia, ale brak świadomości ich istnienia i uznawanie ich za obiektywne fakty może być groźne. Konsekwencją stereotypów mogą być uprzedzenia (dokonywanie negatywnych ocen na podstawie stereotypów) i dyskryminacja (już nie ocena, ale podejmowanie działań wynikających z uprzedzeń). Postrzeganie innych kultur poprzez stereotypy często wynika z braku wiedzy lub czerpania jej z przypadkowych źródeł, dlatego warto konfrontować swoją wiedzę i korzystać z wartościowych materiałów.

1. Zadaj klasie pytanie: w jaki sposób na plastyce i zajęciach artystycznych można unikać stereotypowego prezentowania innych kultur? Wszystkie propozycje wspólnie zapiszcie na dużym arkuszu papieru, tworząc plakat pt. „NIE dla stereotypów", który będzie służył Wam pomocą podczas kolejnych zajęć w roku szkolnym. Postulaty starajcie się formułować poprzez pozytywny przekaz, np. „Będziemy korzystać ze sprawdzonych i rzetelnych źródeł informacji" itp.

35 — 15

Zachęcamy do zapoznania się z poradnikami, które mogą pomóc w zrealizowaniu tej aktywności: „Jak mówić i pisać o Afryce" (http://afryka.org/batory/poradnik.pdf) oraz „Jak mówić o większości świata?" (https://bit.ly/KodeksPAH i Jadwiga Jarosz, „Kodeks w sprawie obrazów i wiadomości z krajów globalnego Południa", Centrum Edukacji Obywatelskiej, 2018: http://bit.ly/KodeksInformowania.

Źródła:

Bernadetta Białek scenariusz projektu „Bliska czy „dzika"? Projekt: Afryka", w: „Edukacja globalna na zajęciach języka polskiego w gimnazjum", Centrum Edukacji Obywatelskiej, 2015, aktualizacja 2019: https://globalna.ceo.org.pl/jezyk-polski/scenariusze-i-gry/bliska-czy-dzika-projekt-afryka-propozycja-projektu

Elżbieta Krawczyk, Martyna Markiewicz scenariusz zajęć „Jak mówić o Afryce?", w: „Edukacja globalna na zajęciach ję-zyka polskiego w gimnazjum", Centrum Edukacji Obywatelskiej, 2015: http://bit.ly/BliskaCzyDzika

„Jak mówić i pisać o Afryce?", Fundacja „Afryka Inaczej", Warszawa 2011: http://afryka.org/batory/poradnik.pdf.

„Jak mówić o większości świata?", PAH, IGO 2009: https://bit.ly/KodeksPAH.

Natalia Bloch, „Prawdziwy dzikus - czyli zgubna wiara w utopię autentyczności", Post-turysta, 2013: https://bit.ly/PrawdziwyDzikus.

Towarzystwo Edukacji Antydyskryminacyjnej: „Dyskryminacja a edukacja"

Załącznik:

Załącznik nr 1 – Materiał pomocniczy: Jaka jest współczesna Afryka?

ZAŁĄCZNIK NR 1 – MATERIAŁ POMOCNICZY

JAKA JEST WSPÓŁCZESNA AFRYKA?

W SZKOLNYCH PODRĘCZNIKACH AFRYKA JEST NIEOBECNA

Źródło: Praca Magdaleny Nosek, PJWSTK, Towarzystwo Edukacji Antydyskryminacyjnej: „Dyskryminacja a edukacja"

„EDUKACJA GLOBALNA NA PLASTYCE
I ZAJĘCIACH ARTYSTYCZNYCH
W SZKOLE PODSTAWOWEJ",
CENTRUM EDUKACJI OBYWATELSKIEJ 2021

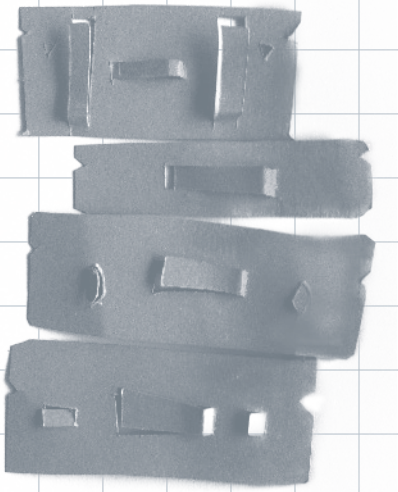

4. O POCZUCIU WYOBCOWANIA. EKSPRESJA

Młodzież odwołuje się do własnych doświadczeń i zastanawia się, co to znaczy być „obcym", „innym", „nowym", co wprowadzi ją w zagadnienie migracji oraz różnorodności i stosunków międzykulturowych. Zajęcia mają na celu kształtowanie empatii i poczucia solidarności u młodych ludzi oraz uwrażliwienie ich na kwestie społeczne – m.in. na sytuację uchodźców i uchodźczyń oraz różnych mniejszości – w szerokim tego słowa znaczeniu. To także przestrzeń na refleksję nad sposobami radzenia sobie z poczuciem wyobcowania. Poprzez pracę plastyczną młodzież będzie mogła wyrazić swoje emocje i dowie się, czym charakteryzuje się ekspresja w sztuce.

S

Zagadnienia:
- Migracje
- Różnorodność i stosunki międzykulturowe

Czas trwania:
- 45 minut

Pytanie kluczowe:
- Co to znaczy czuć się wyobcowanym/wyobcowaną we współczesnym świecie?

Cele zajęć:
- Poznasz pojęcie ekspresji w sztuce i dowiesz się, czym charakteryzuje się obraz ekspresyjny.
- Zastanowisz się, co to znaczy czuć się wyobcowanym/wyobcowaną i w jaki sposób można sobie radzić w takiej sytuacji.

Związek z podstawą programową:
- Klasy VI,VII: I.1,5, II.2,

Zagadnienie plastyczne:
- Ekspresjonizm w malarstwie
- Rola środków wyrazu artystycznego w tworzeniu ekspresji dzieła (barwa, linia, faktura)

Metody:
- Rozmowa ukierunkowana poparta pokazem
- Dyskusja
- Ćwiczenie praktyczne

Formy pracy:
- Praca w parach lub małych grupach

Technika wykonania pracy plastycznej:
- Malowanie farbami (plakatowe, tempera)

Środki dydaktyczne i materiały:
- Przykłady dzieł ekspresjonizmu
- Szary papier
- Farby, przybory malarskie

Cele Zrównoważonego Rozwoju:
- 10 Mniej nierówności

MIN

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

Wprowadzenie

0

10 — 10

1. Zaproś uczniów i uczennice do dyskusji na forum, zadając pytanie kluczowe: co to znaczy czuć się wyobcowanym/wyobcowaną we współczesnym świecie? Zachęć do zastanowienia się nad następującymi pytaniami pomocniczymi:
- Jakie osoby lub grupy społeczne mogą czuć się wyobcowane?
- Czy ktoś czuł się lub czuje się czasem wyobcowany? Co to znaczy? W jakich sytuacjach?
- W jaki sposób można sobie radzić z poczuciem wyobcowania?
- Kto może pomóc w przezwyciężaniu poczucia wyobcowania?

15 — 5

2. W kontekście rozmowy o poczuciu wyobcowania zwróć uwagę młodzieży na kwestię współczesnych migracji; poproś o wyjaśnienie pojęć: migrant/migrantka, emigrant/emigrantka, imigrant/imigrantka, uchodźca/uchodźczyni. Powiedz, że kwestie migracji zostały ujęte w Agendzie 2030 ONZ jako wyzwanie dla świata. Podjęciem wyzwania ma być realizacja Celów Zrównoważonego Rozwoju. O ich powiązaniu z migracjami więcej informacji znajdziesz tutaj: http://bit.ly/SDGMigracje (Definicje znajdziesz w słowniczku pojęć edukacji globalnej na stronie: https://globalna.ceo.org.pl/slowniczek).

Przed zajęciami możesz się także zapoznać z następującymi materiałami CEO dotyczącymi migracji i uchodźstwa :
- *materiały z projektu „Rozmawiajmy o uchodźcach": https://migracje.ceo.org.pl*
- *Joanna Kostrzewa scenariusz zajęć „Jesteśmy tacy sami. Ponadczasowe przesłanie wiersza Edwarda Stachury »Ite missa est«"., w: „Edukacja globalna na zajęciach języka polskiego w szkole podstawowej", Centrum Edukacji Obywatelskiej, 2018: http://bit.ly/CEOTacySami.*
- *Sylwia Międzybrodzka scenariusz zajęć „»Przeżycie normalnego dnia staje się czymś wyjątkowo dziwnym dla człowieka« (Elsi Adajew). Dyskutujemy o migrantach i migrantkach w kontekście noweli Latarnik Henryka Sienkiewicza.", w: „Edukacja globalna na zajęciach języka polskiego w szkole podstawowej", Centrum Edukacji Obywatelskiej, 2018: http://bit.ly/CEOMigranciLatarnik*

Praca właściwa

20 — 5

3. Porusz z młodzieżą kwestię wyrażania emocji w sztuce. Poproś, aby uczniowie i uczennice wymienili, jakie środki artystycznego wyrazu można zastosować, aby wyrazić uczucia i emocje (np.: kolor, koloryt, kontrast, deformacja, kontur – w razie potrzeby wyjaśnij poszczególne pojęcia). Przedstaw wybrane przykłady obrazów ekspresjonistycznych, które zilustrują omawiane pojęcia.

Przykłady obrazów ilustrujących środki artystycznego wyrazu stosowane przez ekspresjonistów:

- *„Gwiaździsta noc" – Vincent van Gogh (wyrazisty sposób położenia farby, mocne ślady pędzla, widoczna faktura obrazu, ciemny koloryt)*
- *„Krzyk", „Rozpacz" – Edward Munch (deformacja [zniekształcenie], czarny kontur)*
- *„Niebieski koń" – Franc Marc (abstrakcyjny koloryt)*
- *„Maska III" – Emil Nolde (żywe plamy kolorystyczne, mocne kontrasty kolorystyczne)*

40 — 20

1. Podziel klasę na pary lub małe grupy (w zależności od ilości osób w klasie). Wyjaśnij, na czym będzie polegała praca plastyczna, którą ma wykonać młodzież: na arkuszu szarego papieru każda para lub grupa obrysowuje kształt jednej z osób, która w wybranej przez siebie pozie kładzie się na szarym papierze rozłożonym na podłodze pracowni. W ten sposób uczniowie i uczennice otrzymają kontur człowieka, który stanowi trzon pracy. W dalszej kolejności młodzież ma za zadanie na zewnętrznej części konturu namalować te czynniki, które, jej zdaniem, sprawiają, że w danym otoczeniu człowiek może czuć się obcy, inny lub nowy (to mogą być konkretne, realne przedmioty, symbole, sytuacje, którym towarzyszą omówione uczucia), natomiast wewnątrz sylwetki umieścić pomysły na to, co można zrobić, aby taki człowiek nie czuł się wyobcowany, osamotniony, inny. Zachęć, aby młodzież odwoływała się do własnych doświadczeń oraz do sytuacji, które zna z najbliższego otoczenia.

Podsumowanie

45 — 5

2. Wspólnie powieście prace na tablicy lub ścianie i obejrzyjcie je, a następnie poproś, aby każda para lub grupa krótko skomentowała swoją pracę – do jakiego doświadczenia się odwołała, czy było ono bardziej osobiste czy dotyczyło jakiegoś konkretnego zagadnienia w szerszej perspektywie? Sprawdź, czy ktoś poruszył kwestię poczucia wyobcowania przez grupy mniejszościowe w Polsce – np. uchodźców/uchodźczyń, czy w ogóle obcjokrajowców/obcokrajowczyń.

PRACA DOMOWA:

1. W ramach pracy domowej możesz zachęcić młodzież do dalszej refleksji nad poczuciem empatii i solidarności w odniesieniu do migrantów/migrantek. Podkreśl jednak, że w tym kontekście nie chodzi o litość i ubolewanie nad ich położeniem (często faktycznie trudnym), a raczej o szukanie rozwiązań i pomysłów, co można robić, żeby ich wspierać. Poproś, aby każdy odrysował na arkuszu papieru swoją dłoń i w każdy z palców wpisał po jednym pomyśle na działanie wspierające migrantów/migrantki w nowym miejscu. Wyjaśnij, że technika wykonania tej pracy jest dowolna, może to być: zdjęcie, napis, kolaż.

Zwróć też szczególną uwagę na to, że aby udzielić ludziom w różnych sytuacjach życiowych najskuteczniejszego wsparcia, należy skonsultować z nimi swój pomysł, i upewnić się, czy dana forma pomocy lub wsparcia jest im potrzebna i zostanie rzeczywiście wykorzystana.

Źródła, czyli skąd zaczerpnąć inspirację do poprowadzenia zajęć dotyczących migracji?

Lista uchodźców/uchodźczyń-artystów/artystek: https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_refugees#Art.

Filmy Fundacji na rzecz Różnorodności Społecznej powstałe w ramach serii filmowej „Narracje migrantów": http://bit.ly/NarracjeMigrantów.

Kinga Białek, „Migracje na świecie", Centrum Edukacji Obywatelskiej, 2016: http://bit.ly/MigracjeNaSwiecie.

Film „Wywiad z Elsim", Centrum Edukacji Obywatelskiej, 2016: http://bit.ly/FilmElsi.

Film „Wywiad z Lahoudem", Centrum Edukacji Obywatelskiej, 2016: http://bit.ly/FilmLahoud.

Zestaw plansz do wydrukowania w formacie A4 zawierający podstawowe informacje na temat Celów Zrównoważonego Rozwoju, Centrum Edukacji Obywatelskiej, 2018: https://globalna.ceo.org.pl/scenariusze-i-gry/cele-zrownowazonego-rozwoju.

Platforma społeczna ONZ, Cele Zrównoważonego Rozwoju: http://www.un.org.pl.

Portal Uchodźcy.info: http://uchodzcy.info/infos/pojecia-i-definicje.

Scenariusz bazowy stworzony w ramach projektu „Rozmawiajmy o uchodźcach": „Rozmowa o uchodźcach w Polsce. Scenariusz dwóch lekcji", Centrum Edukacji Obywatelskiej, 2016: https://migracje.ceo.org.pl/kategorie/scenariusz-bazowy.

„EDUKACJA GLOBALNA NA PLASTYCE
I ZAJĘCIACH ARTYSTYCZNYCH
W SZKOLE PODSTAWOWEJ",
CENTRUM EDUKACJI OBYWATELSKIEJ 2021

5. „GUERNICA" PABLA PICASSA. O ROLI SZTUKI W BUDZENIU ŚWIADOMOŚCI NA TEMAT ZAGADNIEŃ GLOBALNYCH

Uczniowie i uczennice dowiadują się, kim był Pablo Picasso i jakie tworzył obrazy, ze szczególnym uwzględnieniem obrazu „Guernica". Poznają genezę powstania obrazu i jego kontekst w odniesieniu do zagadnień globalnych: pokoju i konfliktów na świecie. Czerpiąc inspirację z „Guerniki", młodzież tworzy kolaż będący komentarzem do współczesnych wydarzeń.

S

5. „GUERNICA" PABLA PICASSA. O ROLI SZTUKI W BUDZENIU ŚWIADOMOŚCI NA TEMAT ZAGADNIEŃ GLOBALNYCH

Zagadnienia:
- Pokój i konflikty na świecie

Czas trwania:
- 45 minut

Pytanie kluczowe:
- W jakim stopniu „Guernica" może być komentarzem do współczesnych wydarzeń na arenie międzynarodowej?

Cele zajęć:
- Wyjaśnisz pojęcia: kubizm (dodatkowo: walor, kontur, symbol, uproszczenie, deformacja, kolaż).
- Dowiesz się, na czym polega kontrast walorowy jako element ekspresji w dziele plastycznym.
- Skomponujesz kolaż inspirowany dziełem „Guernica" Pabla Picassa.
- Poznasz zależności globalne związane z kwestią pokoju i konfliktów na świecie.

Związek z podstawą programową:
- klasy VII, VIII: I.2,6, II.1,2, III. 5

Zagadnienia plastyczne:
- Wprowadzenie do kubizmu
- Walor – odcienie szarości, cieniowanie
- Linia jako kontur
- Symbolika w malarstwie

Metody:
- Miniwykład z pokazem obrazów Pabla Picassa
- Rozmowa ukierunkowana
- Ćwiczenie praktyczne
- Prezentacja prac – tworzenie wspólnego kolażu

Formy pracy:
- Praca w grupach

Technika wykonania pracy plastycznej:
- Rysunek, kolaż

Środki dydaktyczne i materiały:
- Rzutnik, slajdy z obrazami Pabla Picassa
- Obraz „Guernica" (wyświetlony na ścianie lub w formie odbitki ksero)
- Gazety czarno-białe, ołówki, szkicowniki, klej, nożyczki, czarny flamaster
- Mapa świata

MIN

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

Wprowadzenie

0 – 5

1. Przedstaw młodzieży sylwetkę Pabla Picassa, pokaż jego obrazy, a następnie wspólnie odpowiedzcie na poniższe pytania:
- Jak tworzył malarz?
- Jakie są charakterystyczne cechy jego malarstwa?
- Jakie podejmował tematy?

5 – 8

2. Zaprezentuj młodzieży obraz „Guernica" i zachęć do rozmowy, zadając pytania:
- Co przedstawia obraz?
- Dlaczego powstał?
- W jaki sposób Pablo Picasso wyraził swoje emocje?

Obraz „Guernica" został namalowany przez Picassa jako hołd złożony baskijskiemu miastu Guernica (Gernika w języku baskijskim), które w 1937 roku zostało zbombardowane przez niemiecki korpus wchodzący w skład Luftwaffe. To okrutne wydarzenie, które odbiło się szerokim echem w Europie, stało się inspiracją dla artysty. Picasso zastosował oszczędną kolorystykę – czerń, biel i odcienie szarości, które jeszcze bardziej podkreślają wymiar tragicznych wydarzeń. Dzieło ma również wymiar symboliczny – cierpienie mieszkańców i mieszkanek Gerniki to jednocześnie cierpienie narodu baskijskiego walczącego o wolność. Kopia obrazu znajduje się w siedzibie Organizacji Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku, aby przypominać o okrucieństwach wojny i być przestrogą na przyszłość.

8 – 13

3. Ukierunkuj rozmowę tak, aby wyjaśnić słowa: kubizm, symbolizm, kolaż, walor, deformacja, uproszczenie. Odwołuj się do wcześniej zaprezentowanych przykładów.

Praca właściwa

13 – 17

4. Powiedz, że na dzisiejszej lekcji wspólnie stworzycie kolaż zainspirowany „Guerniką" Pabla Picassa. Zadbaj o to, by młodzież w trakcie lekcji mogła widzieć obraz – np. wyświetlony na ścianie lub w formie odbitki ksero. Zapytaj uczniów i uczennice, czy uważają, że dzisiaj taki obraz również mógłby powstać? Jeśli tak, to w jakich okolicznościach? Wspólnie pokażcie na mapie, gdzie na świecie toczą się obecnie konflikty zbrojne.

25 — 8

40 — 15

Podsumowanie

45 — 5

5. Poproś uczniów i uczennice o dobranie się w czteroosobowe grupy. Wyjaśnij, że każda grupa będzie tworzyła własny kolaż, a na zakończenie lekcji wszystkie kolaże zostaną połączone w jeden. Poproś, aby z przyniesionych gazet młodzież wycięła nagłówki i fragmenty artykułów, które odnoszą się do bieżących wydarzeń na świecie. Zachęć uczniów i uczennice, aby w trakcie wycinania przedyskutowali w swoich grupach, dlaczego wybrali poszczególne elementy, z których stworzą kolaż, i jaki ma być przekaz ich wspólnej pracy.

6. Wyjaśnij, że przy wykorzystaniu ułożonych wycinków z gazet uczniowie i uczennice mają stworzyć kolaż w formie kompozycji na płaszczyźnie według własnego projektu. Wytłumacz pojęcie kontrastu walorowego, który powinien w tych pracach uwypuklać emocje związane ze współczesnymi wydarzeniami na świecie.

7. Zaproś wszystkie pary na środek sali. Cała klasa ma złączyć ze sobą swoje części kolaży, aby utworzyć współczesną wersję obrazu „Guernica" w jej autorskiej interpretacji. Poproś młodzież o udzielenie odpowiedzi na pytanie kluczowe: W jakim stopniu „Guernica" może być komentarzem współczesnych wydarzeń na arenie międzynarodowej? Lekcja może być również przyczynkiem do dyskusji o roli sztuki w budzeniu świadomości na temat globalnych zagadnień i stworzenia pracy plastycznej na kolejnych zajęciach.

PRACA DOMOWA:

1. Poproś uczniów i uczennice, aby w zeszycie dokończyli jedno z wybranych przez siebie zdań:
Dzięki dzisiejszym zajęciom dowiedziałem/dowiedziałam się...
Na dzisiejszej lekcji najbardziej zaskoczyło mnie...
Dzisiejsze zajęcia uświadomiły mi...

2. Zachęć młodzież do wykonania kolejnego kolażu przy wykorzystaniu wycinków ze starych gazet – każdy dowolnie może wybrać temat swojej pracy, odwołując się do globalnych wyzwań współczesnego świata. W doborze zagadnienia pomocna może okazać się infografika z książką prezentująca koncepcję edukacji globalnej (znajdująca się na początku publikacji).

Inspiracją do stworzenia tego scenariusza lekcji było ćwiczenie opracowane przez brytyjską organizację Leeds DEC uczestniczącą w projekcie „W świat z klasą".

„EDUKACJA GLOBALNA NA PLASTYCE
I ZAJĘCIACH ARTYSTYCZNYCH
W SZKOLE PODSTAWOWEJ",
CENTRUM EDUKACJI OBYWATELSKIEJ 2021

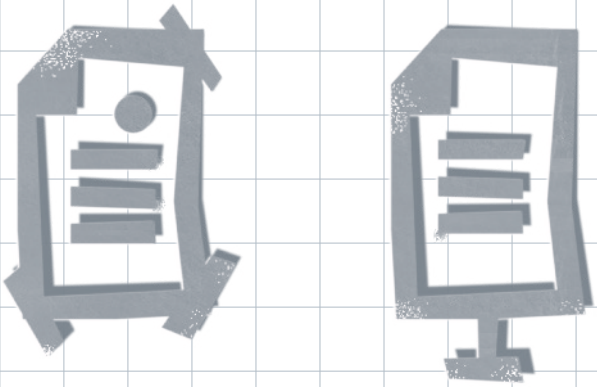

6. NASZ „NIEWIDZIALNY" ŚLAD WODNY. PLAKAT

Uczniowie i uczennice dowiedzą się, czym jest ślad wodny, a następnie stworzą plakaty prezentujące „dekalog" oszczędzania wody. Z zakresu zagadnień sztuk plastycznych młodzież zapozna się z formą artystyczną, jaką jest plakat.

S

Zagadnienia:
- Zasoby naturalne
- Zdrowie

Czas trwania:
- 45 minut (zależnie od możliwości i zaangażowania grupy w działania plastyczne zajęcia można przeprowadzić w ramach dwóch jednostek lekcyjnych)

Pytanie kluczowe:
- W jaki sposób różne formy artystyczne mogą wpływać na codzienne zachowania i przyzwyczajenia?

Cele zajęć:
- Dowiesz się, czym jest plakat i jakie funkcje może pełnić.
- Poznasz cechy i elementy plakatu.
- Zrozumiesz pojęcie śladu wodnego i poznasz pomysły na codzienne oszczędzanie wody.
- Opracujesz plakat, samodzielnie go komponując, aby przekazać zamierzone treści.

Związek z podstawą programową:
- klasy VI, VII, VIII: I.1,2,5, II.2,4,6

Zagadnienia plastyczne:
- Plakat jako artystyczna forma przekazu informacji
- Znak plastyczny, symbol, skrót myślowy
- Komponowanie na płaszczyźnie

Metody:
- Miniwykład połączony z pokazem glogstera
- Ćwiczenie praktyczne

Formy pracy:
- Praca indywidualna
- Praca w parach
- Praca w grupach

Technika wykonania pracy plastycznej:
- Wyklejanka, szkic

Środki dydaktyczne i materiały:
- Rzutnik, prezentacja glogstera
- Plakaty z zasobów Internetu
- Materiały własne – papiery kolorowe, klej, nożyczki

MIN

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

Wprowadzenie

0

5 — 5

1. Zaproś uczniów i uczennice do obejrzenia plakatów multimedialnych (glogsterów) dotyczących wody i na ich podstawie zaaranżuj rozmowę na temat jej zużycia i oszczędzania. Wspólnie z młodzieżą zdefiniujcie, czym jest ślad wodny i jakie ma znaczenie w codziennym życiu.

Link do strony, na której można wybrać glogstery do pokazania: https://edu.glogster.com/glogpedia?search=water+footprint

Aby lepiej przygotować się do lekcji, możesz także zapoznać się z:
- *artykułem Piotra Bielskiego pt. „Święto wody, czyli zostawmy w spokoju krany...", CEO: http://bit.ly/2M12mPA*
- *materiałem PAH-u dotyczącym wody: https://bit.ly/PAHWirtualnaWoda*

Praca właściwa

10 — 5

2. Zaprezentuj młodzieży wybrane plakaty, których tematem przewodnim jest woda. Mogą to być na przykład plakaty reklam społecznych.

Przykładowe plakaty:
- *1,2 miliarda ludzi pije codziennie brudną wodę*
  http://adsoftheworld.com/media/print/wsscc_cockroach
- *Miliony kobiet muszą to robić przy udziale widowni*
  http://adsoftheworld.com/media/print/wsscc_audience
- *Mówmy głośno o sanitariatach*
  http://adsoftheworld.com/media/print/world_sanitation_loud
- *Ocalmy naturę. Ocalmy nas samych*
  http://adsoftheworld.com/media/print/wwf_water_0
- *Zanieczyszczona woda. Musimy uczynić to reliktem przeszłości*
  http://adsoftheworld.com/media/print/save_the_children_contaminated_drinking_water
- *Woda zabija każdego dnia*
  http://adsoftheworld.com/media/print/wsscc_wall
- *Pomyśl o tym, co mógłbyś ocalić, kiedy oszczędzasz wodę*
  http://adsoftheworld.com/media/outdoor/al_ain_zoo_world_water_day_child

► *1,8 miliona dzieci umiera co roku z powodu picia zanieczyszczonej wody http://adsoftheworld.com/media/print/wateraid_ekg*

13 — 3

16 — 3

20 — 4

40 — 20

45 — 5

Podsumowanie

3. Zwróć uwagę młodzieży na sposoby tworzenia plakatu, znaki plastyczne, użycie kolorów i napisów.

4. Poproś, aby uczniowie i uczennice powiedzieli, które plakaty zrobiły na nich największe wrażenie i jakie czynniki na to wpłynęły (forma graficzna, podpis, inne?). Zachęć do udzielenia odpowiedzi na pytanie kluczowe: W jaki sposób różne formy artystyczne mogą wpływać na codzienne zachowania i przyzwyczajenia?

5. Wyjaśnij, że plakaty, z którymi zapoznała się wcześniej młodzież, są pewną diagnozą problemu, natomiast zadaniem uczniów i uczennic będzie stworzenie takich plakatów, które zachęcą do oszczędzania i ochrony wody. W tym celu zapiszcie na tablicy pomysły, które złożą się na „dekalog oszczędzania i ochrony wody".

6. Następnie podziel klasę na trzyosobowe zespoły (np. metodą puzzli). Każdy zespół wybiera jedną z zasad zapisanych na tablicy (lub ewentualnie realizuje swój pomysł, który nie pojawił się wcześniej na tablicy) i opracowuje plakat będący jej ilustracją.

7. Zaproś uczennice i uczniów do zaprezentowania plakatów i wybranych przez grupy zasad oszczędzania i ochrony wody.

PRACA DOMOWA:

1. Poproś, aby każda grupa na podstawie swojego plakatu przygotowała glogster – multimedialny plakat, na którym znajdą się dodatkowe informacje na temat wody oraz pomysłów na jej oszczędzanie. Grupy mogą także przygotować wspólny glogster, który będzie stanowił podsumowanie pracy. Jako narzędzie do wykonania plakatów zaproponuj program Canva lub inny program graficzny, który posiada bezpłatną wersję.

Źródła:

Piotr Bielski, „Święto wody, czyli zostawmy w spokoju krany...", CEO: http://bit.ly/2M12mPA.
Scenariusz na lekcję matematyki: „Ile kosztuje woda? Działania na ułamkach dziesiętnych": bit.ly/KosztWody
Materiały projektu „Klimat to temat!": https://ekologia.ceo.org.pl/klimat-to-temat/materialy

„EDUKACJA GLOBALNA NA PLASTYCE
I ZAJĘCIACH ARTYSTYCZNYCH
W SZKOLE PODSTAWOWEJ",
CENTRUM EDUKACJI OBYWATELSKIEJ 2021

7. PIEPRZ I WANILIA W MOIM DOMU. PROJEKT ETYKIETY NA PAPIERZE CZERPANYM

Uczniowie i uczennice dowiedzą się, czym jest liternictwo, a ich zadaniem będzie zaprojektowanie i wykonanie na papierze czerpanym etykiety opakowania produktu pochodzącego z kraju globalnego Południa (np. kawa, herbata, kakao, przyprawy). Zajęcia wprowadzają pojęcie sprawiedliwego handlu (ang. *fair trade*) oraz wyjaśniają młodzieży, skąd pochodzą różne produkty, których używamy na co dzień, a także jaką drogę pokonują, zanim znajdą się w naszych domach.

S

Zagadnienia:
- Konsumpcja i produkcja
- Żywność i rolnictwo
- Globalny rynek i handel międzynarodowy

Czas trwania:
- 45 minut

Pytanie kluczowe:
- Co to znaczy, że produkty pochodzą ze sprawiedliwego handlu?

Cele zajęć:
- Dowiesz się, czym jest wzornictwo przemysłowe oraz grafika komputerowa.
- Zaprojektujesz i wykonasz na papierze czerpanym etykietę wybranego produktu pochodzącego z globalnego Południa.
- Wyjaśnisz pojęcie sprawiedliwego handlu.
- Wzbogacisz swój warsztat pracy o nowe doświadczenia twórcze.

Związek z podstawą programową:
- klasy VI, VII, VIII: I.1, II. 4,6

Zagadnienia plastyczne:
- Wzornictwo przemysłowe
- Komponowanie na płaszczyźnie z elementami liternictwa
- Grafika komputerowa

Metody:
- Rozmowa dydaktyczna poparta pokazem
- Dyskusja
- Ćwiczenie praktyczne w obrębie zagadnienia

Formy pracy:
- Praca w parach
- Praca indywidualna

Technika wykonania pracy plastycznej:
- Rysunkowy projekt graficzny na podłożu papieru czerpanego
- Opcjonalnie: grafika komputerowa (jeśli pozwalają na to warunki w szkole)

Środki dydaktyczne i materiały:
- Załączniki
- Mapa świata (ścienna)
- Karteczki samoprzylepne
- Opcjonalnie: komputer z dostępem do Internetu, program graficzny lub tekstowy
- Pisaki, kredki, ołówki, pastele
- Papier czerpany (wykonany przez młodzież w domu według instrukcji)

MIN

0

Wprowadzenie

8 — 8

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

Przed lekcją poproś uczniów i uczennice, aby w domu wykonali papier czerpany, korzystając z podanej instrukcji (załącznik nr 1).

1. Zapytaj uczniów i uczennice, co najczęściej piją na śniadanie w domu oni i ich rodzice.

Wyjaśnij, że wiele produktów, które spożywamy na co dzień (np. kawa, herbata, kakao, różne przyprawy lub owoce), nie pochodzi z Polski, tylko z krajów globalnego Południa. Produkty te pokonują często duże odległości (co niesie za sobą tzw. „ślad węglowy" związany z emisją gazów cieplarnianych w wyniku transportu i magazynowania towarów), a proces ich wytwarzania bywa poddawany krytyce – rolnicy i rolniczki, a także producenci i producentki tych produktów nie zawsze otrzymują godziwe wynagrodzenie za swoją pracę i zdarza się, że pracują w szkodliwych warunkach (np. z powodu wykorzystywanych środków ochrony roślin i pestycydów), przypłacając to swoim zdrowiem.

Zapytaj, czy młodzież spotkała się wcześniej z pojęciem sprawiedliwego handlu. Wysłuchaj odpowiedzi i uzupełnij informacje na ten temat. Wyjaśnij, że podczas lekcji zadaniem młodzieży będzie zaprojektowanie i wykonanie na papierze czerpanym (wykonanym wcześniej w domu) etykiety opakowania wybranego produktu pochodzącego z kraju globalnego Południa (np. kawa, herbata, kakao, przyprawy).

Sprawiedliwy Handel to międzynarodowy ruch zapoczątkowany w latach 60. XX wieku, który działa na rzecz poprawy sytuacji mieszkańców i mieszkanek krajów globalnego Południa, głównie poprzez poprawę warunków pracy oraz ochronę praw pracowniczych. Firmy współpracujące z krajami globalnego Południa przestrzegające zasad Sprawiedliwego Handlu zobowiązują się m.in. do płacenie uczciwej ceny za usługi lub towary, a także do działania na rzecz zrównoważonego rozwoju; dbają o środowisko naturalne i bezpieczeństwo ludzi. Certyfikat Fairtrade jest przyznawany przez organizację Fairtrade International tym produktom spożywczym, które są wytwarzane w krajach globalnego Południa (m.in. kawa, herbata, kakao, owoce świeże i suszone, przyprawy, ryż) i spełniają ustalone standardy Sprawiedliwego Handlu.

Przed zajęciami możesz się także zapoznać z następującymi materiałami CEO dotyczącymi świadomej konsumpcji i sprawiedliwego handlu (a także zaproponować współpracę w tym zakresie nauczycielowi/nauczycielce innego przedmiotu ze swojej szkoły – być może zachęcisz kogoś do poprowadzenia zajęć na ich podstawie?):

- Edukacja globalna na zajęciach wiedzy o społeczeństwie w szkole podstawowej, *CEO 2021: „Zanim skończysz śniadanie, już zależysz od większości świata".*
- Edukacja globalna na zajęciach języka polskiego w szkole podstawowej, *CEO 2021: „Chcemy być fair! Sprawiedliwy handel i świadoma konsumpcja. Tworzenie użytkowych form wypowiedzi".*
- Edukacja globalna na zajęciach historii w szkole podstawowej, *CEO 20121 „Co ma wspólnego ruch spółdzielczy z ekonomią społeczną i sprawiedliwym handlem?".*
- Edukacja globalna na zajęciach języka angielskiego w szkole podstawowej, *CEO 2021: „Fairtrade – o co chodzi?".*

13 — 5

2. Poproś, aby uczniowie i uczennice zastanowili się, czy wiedzą, skąd pochodzą różne produkty, które znajdują się w naszych domach i czy czytają w sklepach ich etykiety. Możesz rozdać młodzieży materiał pomocniczy (załącznik nr 2), w którym podane są przykładowe produkty (m.in. różne przyprawy) oraz informacje o ich kraju pochodzenia. Jeśli przygotowałaś/przygotowałeś wcześniej ścienną mapę świata, możecie wspólnie pozaznaczać na niej karteczkami samoprzylepnymi kraje, z których pochodzą poszczególne produkty. Warto również zwrócić uwagę, z których krajów pochodzą produkty sprawiedliwego handlu (patrz link poniżej). W tej części zajęć pada odpowiedź na pytanie kluczowe.

Produkty i producenci z globalnego Południa: https://www.fairtrade.org.pl/fairtrade/produkty-i-producenci/

Praca właściwa

18 — 5

3. Zapowiedz pracę plastyczno-graficzną. Wyjaśnij, czym jest wzornictwo przemysłowe i jaką pełni funkcję.

20 — 2

4. Poproś, aby każda osoba zdecydowała, do jakiego produktu wykona projekt graficzny etykiety. Zaznacz, że na etykiecie powinny znaleźć się następujące informacje: Co to za produkt? Gdzie został wyprodukowany? Czy jest to produkt certyfikowany znakiem sprawiedliwego handlu? Młodzież może poszukać potrzebnych informacji w Internecie podczas zajęć lub wcześniej w domu; może także skorzystać z danych z tabeli (załącznik nr 2).

40 — 20

5. Zaproś do tworzenia autorskich prac (w formie szkicu, rysunku lub przy wykorzystaniu programów graficznych lub tekstowych, jeśli jest taka możliwość). Zwróć szczególną uwagę, aby etykiety nie zawierały stereotypizujących treści.

Podsumowanie

45 — 5

6. Zbierz prace od uczniów i uczennic (jeśli część prac była tworzona w programach graficznych, wydrukuj je) i wspólnie stwórzcie wystawę, którą będą mogły obejrzeć inne klasy oraz nauczyciele i nauczycielki z Waszej szkoły.

PRACA DOMOWA:

1. Poproś młodzież, aby sprawdziła, co oznacza pojęcie „śladu węglowego" i w jaki sposób można go mierzyć. Zachęć, aby w kilkuosobowych grupach narysowała komiks, w którym wyjaśni, skąd pochodzą pieprz i wanilia w naszych domach oraz czym jest sprawiedliwy handel.

Załączniki:
Załącznik nr 1 – Materiał pomocniczy: Jak wykonać papier czerpany?
Załącznik nr 2 – Materiał pomocniczy: Pieprz i wanilia w moim domu

ZAŁĄCZNIK NR 1 – MATERIAŁ POMOCNICZY

JAK WYKONAĆ PAPIER CZERPANY?

Instrukcja: Prosty sposób na zrobienie papieru czerpanego w domu

Tworzenie papieru czerpanego w domu jest świetną zabawą i daje oryginalny efekt końcowy – nasz własny skrawek papieru.

Oto poszczególne etapy:

1. Do produkcji wykorzystujemy porwane kawałki starych gazet (ciekawy efekt powstanie z kolorowych strzępków).
2. Strzępki wrzucamy do wysokiego naczynia z wodą (powinno być większe od ramki; lepiej nalać mniej wody i w miarę potrzeby uzupełniać).
3. Strzępki w wodzie należy zmiksować (można użyć blendera lub miksera), aż do uzyskania jednolitej masy (jak bardzo gęsty budyń).
4. Potrzebujemy 4 drewniane listewki do zrobienia ramki i małe gwoździki do zbicia listewek (ramka nada kształt naszemu produktowi).
5. Grubszy kawałek materiału o wymiarach ramki plus 2 cm na założenie (może to być płótno lub gęsta gaza), naciągamy na ramkę (mocujemy ją śrubkami; można ją także przymocować klejem wodoodpornym).
6. Ramkę z płótnem zanurzamy w naczyniu ze zmiksowaną masą, tak aby masa jednolicie ją pokryła.
7. Ramkę delikatnie wyciągamy i pozostawiamy na 2 doby do wyschnięcia.
8. Podsuszony papier ostrożnie ściągamy z ramki.

W taki sposób otrzymujemy własny papier, który możemy wykorzystać do różnych celów. Warto pamiętać, że z makulatury uzyskamy szary papier, a znacznie ciekawszy efekt uzyskamy, dodając do masy płatki ususzonych kwiatów.

ZAŁĄCZNIK NR 2 – MATERIAŁ POMOCNICZY

PIEPRZ I WANILIA W MOIM DOMU

Nazwa produktu	Skąd ten produkt?
Oregano	Zachodnia i południowo-zachodnia Eurazja oraz rejon Morza Śródziemnego
Kawa	Etiopia; najwięksi światowi producenci kawy to: Brazylia (2,44 mln ton rocznie), Wietnam (1,17 mln ton), Kolumbia (0,88 mln ton) i Indonezja (0,70 mln ton). Polska importuje kawę z Niemiec, Włoch, Holandii.
Herbata	Rośliny uprawiane są w wielu krajach strefy zwrotnikowej, także poza Azją. Eksporterzy: Indie, Sri Lanka, Kenia, Indonezja. Importerzy: połowę produkcji importuje Wielka Brytania.
Kakao	Pochodzi z Ameryki Środkowej i Karaibów oraz jest uprawiane w Trynidadzie. Najwięksi producenci są także eksporterami: Wybrzeże Kości Słoniowej, Ghana, Indonezja, Brazylia, Kamerun.
Kardamon	Lasy Indii. Dziś rośnie również na Sri Lance, w Gwatemali, na obszarze Indochin i Tanzanii.
Szafran	Szafran, pochodzący z basenu Morza Śródziemnego, jest importowany głównie z Hiszpanii.
Cynamon	Sri Lanka (okolice Kolombo), Chiny i Indonezja
Kmin rzymski (Kumin)	Egipt. W dzisiejszych czasach rośnie w większości ciepłych krajów, zwłaszcza w Indiach, państwach Afryki Północnej, Chinach i Ameryce.
Kolendra	Kolendra pochodzi prawdopodobnie z Bliskiego Wschodu i południowej Europy, ale od tysiącleci znana jest także w Azji. Można ją napotkać dziko rosnącą w Egipcie i Sudanie oraz na angielskich polach.
Imbir	Indie i Chiny
Chili	Peru
Kurkuma	Azja Południowo-Wschodnia. Kurkuma jest uprawiana głównie w Chinach, Tajwanie, na Sri Lance, Jawie, w Peru, Australii i zachodnich Indiach.
Gałka muszkatołowa	Moluki (Wyspy Korzenne) i Grenada. Obecnie uprawiana w zachodnich Indiach.
Wanilia	Meksyk
Pieprz	Indie

Źródło: Opracowanie na podstawie: Portal Geografia24.eu oraz: http://www.przyprawowy.pl/wanilia.html.

„EDUKACJA GLOBALNA NA PLASTYCE
I ZAJĘCIACH ARTYSTYCZNYCH
W SZKOLE PODSTAWOWEJ",
CENTRUM EDUKACJI OBYWATELSKIEJ 2021

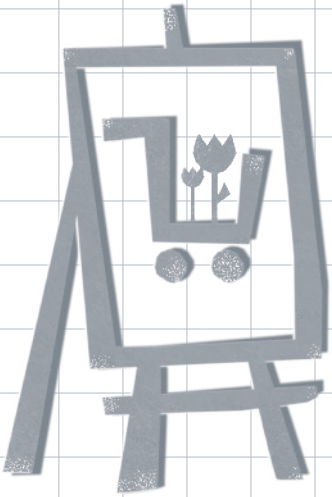

8. ANTY-KONSUMPCYJNA MARTWA NATURA

Martwa natura w nowej odsłonie. Młodzież tworzy kompozycję martwej natury, wykorzystując jako obiekt przedmioty codziennego użytku, z których nie korzysta i które nie są jej potrzebne. To okazja, aby młodzi ludzie zastanowili się nad współczesnym konsumpcjonizmem i swoim stylem życia, a w szerszym kontekście przyjrzeli się także nierównościom społecznym – tak na świecie, jak i w swoim otoczeniu. Technika wykonania pracy to rysowanie, malowanie lub stworzenie kolażu, np. z wycinków gazet lub strzępków materiałów.

S

Zagadnienia:
- Konsumpcja i produkcja
- Żywność i rolnictwo
- Zasoby naturalne

Czas trwania:
- 45 minut

Pytanie kluczowe:
- W jaki sposób można wpływać na zachowania konsumenckie poprzez sztukę?

Cele zajęć:
- Dowiesz się, czym jest martwa natura i poznasz przykładowe techniki jej wykonania.
- Stworzysz układ przestrzenny, który stanie się obiektem dalszej pracy plastycznej.
- Wykonasz autorską wersję martwej natury, która stanie się komentarzem do współczesnej konsumpcji.

Związek z podstawą programową:
- klasy V, VI, VII, VIII: I.2,3,5,6, II.1,3,6

Zagadnienia plastyczne:
- Komponowanie w przestrzeni i na płaszczyźnie
- Minimalizm
- Reklama
- Kolaż

Metody:
- Rozmowa ukierunkowana
- Pokaz slajdów (reprodukcje martwej natury)
- Ćwiczenie praktyczne

Formy pracy:
- Praca w grupach
- Praca indywidualna

Technika wykonania pracy plastycznej:
- Rysowanie, malowanie
- Kolaż

Środki dydaktyczne i materiały:
- Reprodukcje obrazów przedstawiających martwą naturę
- Materiały, tworzywa, tkaniny, zdjęcia, gazety, papiery kolorowe potrzebne do wykonania kolażu, klej, nożyczki, kartka z bloku rysunkowego A3
- Rzutnik, dostęp do Internetu

MIN

Wprowadzenie

0

10 — 10

13 — 3

20 — 7

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

Przed lekcją poproś młodzież, aby na kolejne zajęcia przyniosła dwa, maksymalnie trzy przedmioty, które wcześniej bardzo chciała mieć, a z których już nie korzysta – mogą to być np. ubrania, dodatki, różne gadżety lub takie produkty, które konsumuje w nadmiarze.

1. Zapytaj uczniów i uczennice, jakie przedmioty przynieśli na zajęcia, i poproś o krótkie uzasadnienie wyboru. Następnie przeprowadź z młodzieżą krótką rozmowę na temat współczesnej konsumpcji oraz stylu życia, jaki jest jej bliski. Poniżej znajdziesz przykładowe pytania, które możesz zadać:
- Na czym polega współczesna konsumpcja?
- Jakie znaczenie dla współczesnej konsumpcji ma reklama?
- W jakim stopniu reklama wpływa na zachowania konsumenckie?
- Na czym polega minimalizm i jaki może mieć związek z konsumpcją?
- Czy konsumujemy tyle, ile kupujemy?
- Czy w naszych domach zdarzają się produkty, które się marnują?

2. Wyjaśnij, że podczas zajęć zajmiecie się rysowaniem martwej natury, wykorzystując do stworzenia kompozycji niepotrzebne lub nadmiernie konsumowane przedmioty, które uczennice i uczniowie przynieśli ze sobą. Przypomnij, czym jest martwa natura, odwołując się do przykładów klasycznych reprodukcji.

3. Zaprezentuj przykładowe prace artystów i artystek poruszających w swojej twórczości kwestię współczesnej konsumpcji. Omów funkcję poszczególnych technik wykonania prac (np. dokumentalną funkcję fotografii). Możesz skorzystać z poniższych przykładów:

Cykl fotografii Petera Menzela pt. „Głodna planeta. Rodzinne portrety jedzenia" *(ang. „Hungry Planet. Family Food Portraits"): http://bit.ly/rodzinne_portrety_jedzenia.*

Na fotografiach zaprezentowano rodziny z 24 krajów świata, zarówno globalnej Północy, jak i globalnego Południa, wraz z ilością jedzenia, jakie konsumują w ciągu jednego tygodnia. Pozwalają one na zastanowienie się zarówno nad kulturowymi, jak i ekonomicznymi różnicami występującymi na świecie, a także współczesną kulturą konsumpcji i marnowania żywności oraz jej jakością (pochodzenie – lokalne czy importowane; przetworzone czy naturalne itp.).

Praca właściwa

25 — 5

40 — 15

Podsumowanie

45 — 5

Seria obrazów Victora Ponomarenko pt. „Martwa natura jednorazowego użytku" *(ang. „Disposable still-life") oraz „McŚniadanie" (ang. „McBreakfast"): https://www.behance.net/gallery/6327531/Disposable-still-life, https://www.behance.net/gallery/5461241/McBreakfast-55x60-woodoil.*

4. Podziel klasę na czteroosobowe grupy i poproś, by każda z nich stworzyła z przyniesionych przedmiotów kompozycję martwej natury, która stanie się jej komentarzem do współczesnej konsumpcji.

5. Zwróć uwagę młodzieży na kolorystykę kompozycji, gamę barwną i światło, a następnie zaproś uczniów i uczennice do indywidualnej pracy – rysowania bądź malowania tej kompozycji, którą stworzyli w ramach swojej grupy. Mogą także wykonać ją techniką kolażu; wyjaśnij wówczas, na czym ona polega.

6. Zaproś młodzież do zaprezentowania swoich prac: każda grupa przedstawia najpierw stworzoną wspólnie kompozycję, a następnie poszczególne prace, które ją interpretują. Wspólnie odpowiedzcie na pytanie kluczowe zajęć: W jaki sposób można wpływać na zachowania konsumenckie poprzez sztukę? Możesz także zachęcić uczniów i uczennice do zrobienia wystawy w szkole lub zainicjowania projektu uczniowskiego z zakresu świadomej konsumpcji.

PRACA DOMOWA:

1. Zachęć młodzież do poszukania w Internecie blogów polskich autorek i autorów dotyczących minimalizmu i minimalistycznego stylu życia. Poproś, by przy użyciu dowolnej techniki plastycznej udzieliła odpowiedzi na pytanie: Czym jest dla mnie minimalizm?

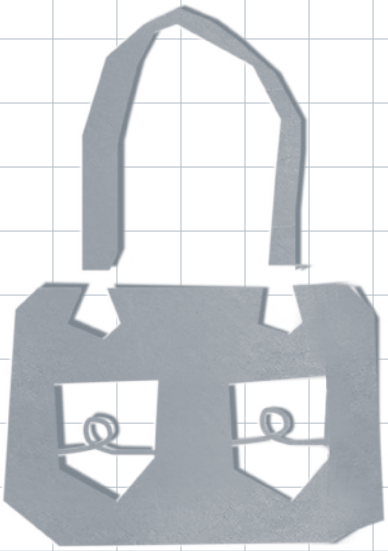

9. DRUGIE ŻYCIE DŻINSÓW

Uczniowie i uczennice dowiadują się, czym jest moda i projekt w modzie, a także wykonują szkic swojego projektu i go realizują. W kreatywny sposób rozwijając zdolności manualne, poznają zasady świadomej konsumpcji i alternatywne sposoby tworzenia ubrań oraz dodatków.

S

Zagadnienia:
- Konsumpcja i produkcja
- Globalny rynek i handel międzynarodowy

Czas trwania:
- 2 x 45 minut

Pytanie kluczowe:
- Jakie znaczenie ma ponowne wykorzystywanie (pozornie) niepotrzebnych przedmiotów?

Cele zajęć:
- Wyjaśnisz pojęcia: projekt, design.
- Poznasz różne sposoby pozyskiwania nowych rzeczy przy użyciu starych.
- Poznasz zasady świadomej konsumpcji, w tym zasadę „3R" – *„reduce, reuse, recycle"*.
- Rozwiniesz zdolności w zakresie komponowania na płaszczyźnie i w przestrzeni zestawień barwnych i strukturalnych.
- Rozwiniesz zdolności manualne, realizując autorski projekt.

Związek z podstawą programową:
- Klasa VII: II.3,7

Zagadnienia plastyczne:
- Design jako dziedzina sztuki użytkowej
- Projekt, wyrób rzemiosła artystycznego
- Realizacja autorskich projektów

Metody:
- Miniwykład
- Rozmowa ukierunkowana
- Ćwiczenie praktyczne

Formy pracy:
- Praca indywidualna
- Prezentacja prac – wystawa

Technika wykonania pracy plastycznej:
- Szkic, szycie, klejenie (inne techniki)

Środki dydaktyczne i materiały:
- Załącznik
- Materiały przyniesione przez uczniów i uczennice – niepotrzebne ubrania, dodatki
- Przybory potrzebne do wykonania pracy, np.: igła, nici, nożyczki

Cele Zrównoważonego Rozwoju:
- 12 Odpowiedzialna konsumpcja i produkcja

MIN

Wprowadzenie

0 — 5

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

Pierwsza lekcja:

1. Zaproś uczniów i uczennice do dyskusji i zastanowienia się nad poniższymi pytaniami:
- Jak dużo przedmiotów potrzebujecie do codziennego życia?
- Z ilu przedmiotów korzystacie na co dzień, a ile posiadacie, korzystając z nich sporadycznie?
- Czy macie w domu jakieś niepotrzebne ubrania – spodnie, bluzki, sukienki? Jeśli tak, to dlaczego z nich nie korzystacie? W jaki sposób można nadać im „drugie życie"?

Odpowiedzi na ostatnie pytanie możesz zanotować na tablicy (np. uszycie torby ze spódnicy, przerobienie kieszeni od spodni na portfel itp.).

5 — 5

2. Zapytaj uczniów i uczennice, jaki może być związek pomiędzy powyższymi pomysłami na ponowne wykorzystanie różnych ubrań a świadomą konsumpcją. Zadaj też pytanie o to, w jaki sposób młodzież rozumie bycie świadomym konsumentem/konsumentką.

Zagadnienie świadomej konsumpcji zostało omówione m.in. w następujących materiałach:
- *Jolanta Bowżyk scenariusz zajęć „Zanim skończysz śniadanie, już należysz do większości świata", w: „Edukacja globalna na zajęciach wiedzy o społeczeństwie w szkole podstawowej", Centrum Edukacji Obywatelskiej, 2021: http://bit.ly/ZanimSkończyszŚniadanie.*
- *Monika Ryrych scenariusz zajęć „Ile kosztuje twoja koszula?", w: „Edukacja globalna na zajęciach języka angielskiego w szkole podstawowej", Centrum Edukacji Obywatelskiej, 2021: http://bit.ly/IleKosztujeKoszula.*
- *Sylwia Międzybrodzka scenariusz zajęć „Ile kart stałego klienta miałaby dziś żona modna? Aktualna wymowa satyry Ignacego Krasickiego.", w: „Edukacja globalna na zajęciach języka polskiego w szkole podstawowej", Centrum Edukacji Obywatelskiej, 2018: http://bit.ly/CEOŻonaModnaKrasicki.*

10 — 5

3. Po wysłuchaniu odpowiedzi wyjaśnij, że świadoma konsumpcja nie ogranicza się jedynie do robienia przemyślanych zakupów, np. w sklepach firm, które dbają o prawa pracownicze czy zrównoważony rozwój, ale może oznaczać także świadome powstrzymywanie się przed dokonywaniem zakupów i ograniczanie konsumpcji. Zapytaj, czy uczniowie/uczennice uważają, że są świadomymi konsumentami/konsumentkami i zachęć ich do podzielenia się przykładami z własnego życia.

15 — 5

Praca właściwa

20 — 5

25 — 5

40 — 15

Podsumowanie

45 — 5

MIN

Wprowadzenie

0

5 — 5

35 — 30

Praca właściwa

Podsumowanie

45 — 10

4. Napisz na tablicy hasło „3R" i zapytaj, czy młodzież ma pomysł, co może on oznaczać w kontekście wcześniejszej rozmowy. Rozwiń skrót: *„reduce, reuse, recycle"*; możesz także zastosować polski odpowiednik, tłumaczony jako zasada „3U": „unikaj kupowania zbędnych rzeczy, używaj powtórnie, utylizuj". Zapytaj, jakie znaczenie może mieć świadoma konsumpcja w skali globalnej, a następnie dopowiedz brakujące informacje (w tym celu możesz przeczytać wcześniej artykuł pt. „Wybory konsumenckie a zużycie energii" (załącznik nr 1); możesz go także skserować i rozdać w klasie). Opowiedz, że świadoma, odpowiedzialna konsumpcja jest jednym z Celów Zrównoważonego Rozwoju. Zapoznaj klasę z 12. Celem na podstawie informacji ze strony: https://globalna.ceo.org.pl/cele-zrownowazonego-rozwoju. Powiedz, że najbliższe dwie lekcje poświęcicie na praktyczną realizację zasady 3R, poruszając zagadnienia związane z modą i projektowaniem ubrań oraz dodatków.

5. Pozwól młodzieży wyjaśnić znaczenie słów: projekt, design, wyrób, rzemiosło artystyczne. Zilustruj odpowiedzi, prezentując wybrane przez siebie przykłady.

6. Poproś, aby uczniowie i uczennice zastanowili się, z jakiego niepotrzebnego ubrania mogliby przygotować podczas kolejnej lekcji nowy przedmiot i co to miałoby być. Wyraźnie podkreśl, że zadanie będzie miało sens jedynie wówczas, gdy będą wykorzystywać rzeczywiście niepotrzebne materiały. Poproś, aby na kartkach zrobili szkic swojego projektu, uwzględniający „starą" i „nową" rzecz. Zachęć do kreatywnego myślenia i powiedz, że mają dowolność w wykonaniu i zdobieniu swojego wyrobu – w miarę dostępności potrzebnych materiałów. Poproś, by podczas wstępnego projektowania zestawiali ze sobą i porównywali różne materiały – może to dodatkowo ich zainspirować i ułatwić podjęcie ostatecznej decyzji. Gdy młodzież przystąpi do pracy, podchodź do uczniów i uczennic indywidualnie i dopytuj, jakie przedmioty zamierzają zaprojektować i wykonać.

7. Przypomnij, że lekcja miała na celu przygotowanie ich do kolejnych zajęć, podczas których będą realizować swoje projekty. W ramach podsumowania zadaj młodzieży pytanie kluczowe: Jakie znaczenie ma ponowne wykorzystywanie (pozornie) niepotrzebnych przedmiotów?

PRACA DOMOWA:

1. Poproś, aby uczniowie i uczennice przynieśli na kolejne zajęcia niepotrzebne ubrania bądź przedmioty, z których stworzą nowe rzeczy (podkreśl, żeby skonsultowali swoje pomysły z rodzicami) oraz przybory potrzebne do uszycia swojego projektu, takie jak: igły i nici, agrafki, nożyczki itp. Odpowiedz na ewentualne wątpliwości.

Druga lekcja:

1. Nawiąż do poprzedniej lekcji i poproś młodzież o przypomnienie zasady „3R"/„3U".

2. Z przyniesionych rzeczy uczniowie i uczennice szyją samodzielnie zaprojektowane rzeczy. Podczas zajęć podchodź do każdej osoby, dopytując o koncepcję i doradzając w wykonaniu.

3. Uczniowie i uczennice prezentują swoje prace i podsumowują obie lekcje, kończąc zdanie: „Dzięki zajęciom dowiedziałem/dowiedziałam się, że...". Mogą także zorganizować wystawę, którą podczas przerwy obejrzą inne klasy.

PRACA DOMOWA:

1. Zachęć uczniów i uczennice do poszukania w Internecie blogów i innych stron promujących ideę recyklingu, upcyklingu oraz świadomej mody. Jeśli zauważysz, że uczniowie i uczennice są szczególnie zainteresowani tym zagadnieniem, zaproponuj im realizację projektu edukacyjnego.

> *Materiały Centrum Edukacji Obywatelskiej poświęcone metodzie projektu edukacyjnego znajdują się na stronie internetowej pod adresem: https://globalna.ceo.org.pl/projekty-mlodziezowe.*

2. Zachęć młodzież do znalezienia odpowiedzi na pytanie: Czy moda może być wegańska?

Źródła:
Anna Rok, „Wybory konsumenckie a zużycie energii", Centrum Edukacji Obywatelskiej: http://bit.ly/WyboryKonsumenckie.

ZAŁĄCZNIK NR 1 – MATERIAŁ POMOCNICZY

„WYBORY KONSUMENCKIE A ZUŻYCIE ENERGII"

Zgodnie z definicją proponowaną przez Unię Europejską, **zrównoważona konsumpcja i produkcja** to *„wydajniejsze użytkowanie zasobów naturalnych i energii oraz ograniczanie emisji gazów cieplarnianych i innego oddziaływania na środowisko. (...) Celem jest zaspokojenie podstawowego zapotrzebowania na wyroby i usługi, a zarazem zapewnienie lepszej jakości życia i zagwarantowanie, że wystarczająco dużo zasobów pozostało dla przyszłych pokoleń"*[1]. Tak rozumiana zrównoważona konsumpcja dotyczy stylu życia, zachowań nabywczych konsumentów oraz użytkowania i usuwania produktów i usług. Wybory konsumenckie to zatem jeden z najważniejszych instrumentów naszego oddziaływania na środowisko naturalne, a poprzez nie także na jakość życia obecnych i przyszłych pokoleń, w Polsce i na drugim końcu świata.

Warto pamiętać jednocześnie, że oprócz wymiaru środowiskowego, nasze wybory konsumenckie mają również konsekwencje społeczne i polityczne, które także powinniśmy starać się brać pod uwagę. Takie podejście do wyborów konsumenckich, które uwzględnia ich konsekwencje w wymiarze społecznym, politycznym i środowiskowym nazywamy **świadomą konsumpcją**.

Mapa świadomej konsumpcji wg Grupy eFTe Warszawa

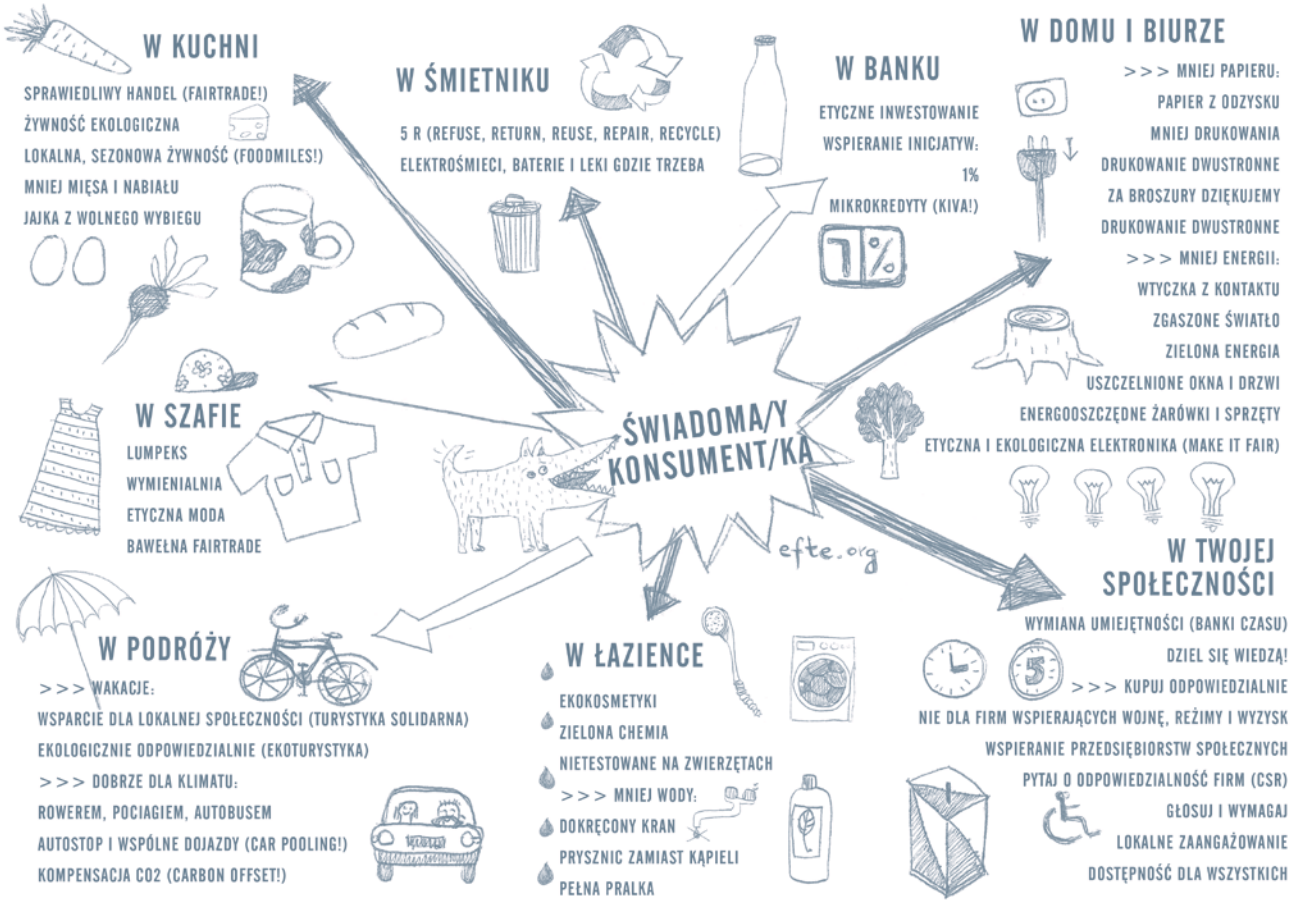

Źródło: www.efte.org.pl

1 „Racjonalniej i ekologicznej. Zrównoważona konsumpcja i produkcja", Komisja Europejska 2010, s. 5.

Zasada „3R" i cykl życia produktu

Zasada „3R"[3]

Gdy mówimy o wyborach konsumenckich, często przed oczami stają nam półki wypełnione dziesiątkami produktów czy różnego typu oznaczenia i certyfikaty pomagające nam dokonać wyboru (np. certyfikat rolnictwa ekologicznego czy znak Sprawiedliwego Handlu). Tymczasem często zapomina się, że podstawową i najważniejszą zasadą świadomej konsumpcji jest **zasada „3R"**, czyli *„reduce, reuse, recycle"*[2], mówiąca o alternatywach do kupowania.

Reduce, czyli mniej znaczy lepiej

Wyprodukowanie każdego przedmiotu łączy się ze zużyciem zasobów naturalnych, takich jak paliwa kopalne czy woda. Warto o tym pamiętać, wybierając się na zakupy:

1. Kupuj tylko to, czego naprawdę potrzebujesz. Nie kupuj „na poprawę humoru", „bo było w promocji", „bo na pewno się przyda" – nie warto!
2. Ta sama zasada dotyczy bezpłatnych gadżetów, upominków czy gazet – jeśli nie są Ci potrzebne, podziękuj za nie. To, że dostajesz je za darmo, nie znaczy, że koszty ich wyprodukowania nie obciążają środowiska naturalnego.
3. Unikaj zbędnych opakowań, po przyjściu do domu i tak trafią do kosza. Szukaj rzeczy zapakowanych oszczędnie (lub wcale), w opakowaniach zwrotnych lub nadających się do recyklingu, a jeśli czegoś używasz dużo i regularnie, kup jedno duże opakowanie zamiast pięciu małych.
4. Wybieraj rzeczy dobrej jakości, które posłużą Ci jak najdłużej. Jeśli kupujesz sprzęt RTV lub AGD, sprawdź gwarancję, dostępność części zamiennych, listę punktów naprawy w Twojej okolicy. Nie zapominaj też o sprawdzeniu zużycia energii i przeczytaj dokładnie instrukcję obsługi, żeby móc właściwie dbać o kupione urządzenie.
5. Wiesz, że z danego urządzenia będziesz korzystać nie częściej niż raz, dwa razy w miesiącu? Warto pomyśleć nad korzystaniem z niego wspólnie z sąsiadami, znajomymi czy rodziną, bo – powiedzmy sobie szczerze – jak często korzystasz z garnka do fondue, maszyny do szycia czy zestawu do minigolfa?

Reuse, czyli drugie życie przedmiotów

1. Powiedz „nie" jednorazowym torbom, naczyniom, długopisom, bateriom, golarkom i innym przedmiotom, nie tylko ze względów środowiskowych, ale również estetycznych. Jeśli używasz plastikowych jednorazówek, pamiętaj, żeby wrzucać je do pojemników na odpady plastikowe.
2. Jeśli masz coś, czego już nie potrzebujesz, ale nadal mogłoby przydać się komuś innemu (np. meble, ubrania czy sprzęty domowe), nie wyrzucaj. Rzeczy używane możesz stosunkowo łatwo sprzedać, oddać lub zamienić na coś, co przyda się Tobie. Wywieś ogłoszenie na klatce schodowej lub w miejscu pracy, wykorzystaj lokalną gazetę lub serwisy internetowe.
3. To oczywiście działa także w drugą stronę! Kupowanie rzeczy używanych to nie tylko oszczędność pieniędzy, ale również zasobów. Zajrzyj do sklepów z używaną odzieżą czy komisów, przejrzyj strony internetowe lub po prostu porozmawiaj ze znajomymi. Świetnym pomysłem na odświeżenie szafy czy półki z książkami jest zorganizowanie wymienialni.
4. Wiele z tego, co wyrzucamy na śmietnik, może jeszcze się przydać – jednostronnie zadrukowany papier do robienia notatek, gazety jako papier pakowy, zniszczone ubrania jako ściereczki. Nasi rodzice i dziadkowie byli „eko", często nie zdając sobie z tego nawet sprawy...

2 Po polsku czasem mówimy o zasadzie „3U", czyli „unikaj kupowania zbędnych rzeczy, używaj powtórnie, utylizuj".

3 Zdjęcie dostępne na licencji CC Attribution-Non-Commercial 2.0, calypso Dragon 13@flickr.

Recycle, czyli ze starego nowe

Recykling, czyli przetwarzanie odpadów, pozwala na ograniczenie zużycia zasobów naturalnych, dzięki możliwości odzyskania surowców potrzebnych do produkcji. Warunkiem skutecznego recyklingu jest odpowiednia segregacja i utylizacja odpadów. Warto dodać, że recykling to znacznie więcej niż prawidłowa segregacja odpadów, to także twórcza przygoda i przede wszystkim nowe myślenie o procesach produkcji w przemyśle. O czym należy pamiętać?

1. Segreguj śmieci w domu i w pracy. Jeśli masz wątpliwości, co gdzie powinno trafić, zadzwoń do firmy, która odbiera Twoje śmieci lub do Zakładu Oczyszczania Miasta (systemy odzysku odpadów mogą się różnić w różnych miastach, w zależności od wykorzystywanej technologii).

2. Pamiętaj o odpadach niebezpiecznych: bateriach, lekarstwach i termometrach, sprzęcie elektrycznym, elektronicznym i żarówkach oraz akumulatorach, olejach i smarach. Leki odnieś do apteki, akumulatory do warsztatu samochodowego, adresy pozostałych punktów zbiórki znajdziesz w Internecie (np. elektrosmieci.pl).

3. W momencie kupowania nowego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, sklep ma obowiązek przyjąć zużyty sprzęt tego samego typu. Warto o tym pamiętać, zwłaszcza, że część sklepów oferuje również usługę darmowego transportu zużytego sprzętu.

4. Jeśli to możliwe, wybieraj produkty wykonane z surowców z odzysku – ich wybór jest na szczęście coraz większy! To już nie tylko papier z makulatury, ale np. torby ze starych banerów reklamowych, kurtki z poliestru wyprodukowanego z butelek plastikowych czy wiele innych przedmiotów i opakowań.

5. Recykling może być również świetną zabawą, zarówno w domu, jak i w szkole. Papier czerpany z makulatury, szycie torebek z resztek materiałów, biżuteria z odzysku (np. z elementów zabawek, klawiszy komputerowych, guzików), szydełkowanie z wykorzystaniem pociętych torebek plastikowych i wiele, wiele innych.

Codziennie podejmujemy dziesiątki decyzji konsumenckich, dużych i małych, czasem łatwych, czasem bardzo trudnych. Ze względu na złożoność naszych wyborów, bycie świadomym konsumentem czy konsumentką nie jest proste. Oczywiście, każdy i każda z nas bierze pod uwagę również swoje możliwości finansowe, wygodę i przyzwyczajenia. To naturalne i trudno domagać się, żebyśmy od jutra zmienili swoje zachowania o 180 stopni. Z drugiej strony, świadome wybory konsumenckie często są łatwiejsze niż nam się wydaje, zwłaszcza jeśli zaczniemy od małych kroków. A zasada „3R" to nie tylko świadoma konsumpcja, ale również oszczędność i więcej okazji do spędzania czasu z innymi.

Źródło: Anna Rok, „Wybory konsumenckie a zużycie energii", Centrum Edukacji Obywatelskiej: http://bit.ly/WyboryKonsumenckie.

„EDUKACJA GLOBALNA NA PLASTYCE
I ZAJĘCIACH ARTYSTYCZNYCH
W SZKOLE PODSTAWOWEJ",
CENTRUM EDUKACJI OBYWATELSKIEJ 2021

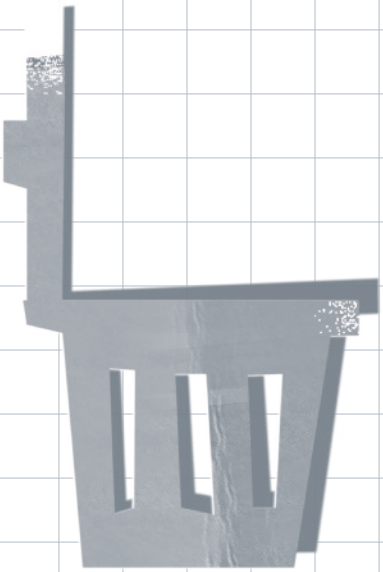

10. ŚMIETNISKO – SIEDZISKO

Kontynuacja zajęć poświęconych designowi oraz zagadnieniu świadomej konsumpcji. Scenariusz można potraktować jako ciąg dalszy lekcji „Drugie życie dżinsów" lub samodzielną jednostkę, przy czym warto wówczas wyjaśnić młodzieży zasady świadomej konsumpcji omówione w pierwszej części scenariusza. Zadaniem uczniów i uczennic będzie zaprojektowanie oraz wykonanie z niepotrzebnych materiałów przedmiotu codziennego użytku, a inspiracją mogą stać się zaprezentowane prace artystów i artystek z różnych części świata.

S

Zagadnienia:
- Konsumpcja i produkcja
- Globalny rynek i handel międzynarodowy

Czas trwania:
- 45 minut (zależnie od możliwości i zaangażowania grupy w działania plastyczne zajęcia można przeprowadzić w ramach dwóch jednostek lekcyjnych)

Pytanie kluczowe:
- W jaki sposób można ograniczyć zużycie materiałów nieorganicznych, wykorzystując je powtórnie?

Cele zajęć:
- Wyjaśnisz pojęcia: *„trash art"* (sztuka ze śmieci), a także: projekt, funkcjonalizm, ergonomia.
- Poznasz lub przypomnisz sobie zasadę „3R" (*„reduce, reuse, recycle"*).
- Dowiesz się, co to jest „upcycling".
- Rozwiniesz zdolności w zakresie komponowania na płaszczyźnie i w przestrzeni zestawień barwnych i strukturalnych.
- Rozwiniesz zdolności manualne, realizując autorski projekt przy wykorzystaniu niepotrzebnych rzeczy.

Związek z podstawą programową:
- klasy VII, VIII: I.1,2,3, II.7

Zagadnienia plastyczne:
- *„Trash art"* oraz design jako dziedzina sztuki użytkowej
- Projekt, wyrób rzemiosła artystycznego
- Wzornictwo przemysłowe

Metody:
- Miniwykład
- Rozmowa ukierunkowana
- Pokaz przykładowych prac zamieszczonych w Internecie
- Ćwiczenie praktyczne

Formy pracy:
- Praca w parach
- Prezentacja prac – wystawa

Technika wykonania pracy plastycznej:
- Szkic, szycie, klejenie (inne techniki)

Środki dydaktyczne i materiały:
- Niepotrzebne materiały przyniesione przez młodzież (np. części zabawek, guziki, rurki, pudełka i butelki plastikowe, kapsle itp.)
- Przybory potrzebne do wykonania pracy, np.: klej, nożyczki, spinacze, zszywacz itp.
- Rzutnik, dostęp do Internetu

MIN

0

Wprowadzenie

8 — 8

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

Z wyprzedzeniem poproś, aby uczniowie i uczennice przynieśli na zajęcia niepotrzebne materiały i rzeczy, z których stworzą nowe przedmioty codziennego użytku (podkreśl, żeby skonsultowali swoje pomysły z rodzicami i aby materiały, z których będą tworzyć, rzeczywiście były już niepotrzebne), a także przybory potrzebne do wykonania pracy.

1. Zaproś uczniów i uczennice do obejrzenia prac z zakresu sztuki ze śmieci, tak zwanej *„trash art"* (propozycje poniżej). Zainicjuj dyskusję na temat zaprezentowanych prac oraz technik ich wykonania, a następnie zadaj młodzieży dodatkowe pytania:
- Czy przedmioty stworzone ze śmieci można nazwać sztuką?
- Dlaczego artyści i artystki decydują się tworzyć sztukę ze śmieci?
- Jakie przesłanie może nieść za sobą sztuka tworzona ze śmieci?

Wystawa „Nowe stare. Design pomiędzy tradycją a innowacją" *(ang. „New Olds. Design between Tradition and Innovation") zorganizowana przez Instytut Stosunków Zagranicznych w Stuttgarcie (ifa), na której zaprezentowano przedmioty ponad czterdziestu artystów i artystek z całego świata.*
Link do strony: https://bit.ly/NewOlds

Prace Roberta Bradforda*, tworzącego naturalnej wielkości rzeźby ludzi i zwierząt z niepotrzebnych, zużytych elementów, głównie tworzyw sztucznych: zabawek, spinaczy, klamerek, foremek, plastikowych sztućców, spinek. W swoich pracach używa też grzebieni, szczotek, części garderoby. Niektóre rzeźby zawierają nawet 3 tys. elementów.*
Link do strony: https://www.ndigallery.com/by-artist/robert-bradford

Przykłady designerskich mebli wykorzystujących materiały z recyklingu.
Link do strony: http://reused.pl/tag/meble.

Przykłady sztuki ze śmieci zamieszczone na portalu Pinterest*.*
Link do strony: http://www.pinterest.com/redezyned/recycled-trash-art/.

10 — 2

Praca właściwa

40 — 30

Podsumowanie

45 — 5

2. Przypomnij, na czym polega zasada „3R": *„reduce, reuse, recycle" oraz wprowadź pojęcie „upcyclingu".*

> *Skorzystaj z informacji zamieszczonych w scenariuszu pt. „Drugie życie dżinsów" w niniejszej publikacji.*
> *„Upcycling" to wykorzystanie starych, niepotrzebnych przedmiotów i nadanie im nowego życia; wiąże się to zarówno ze zmianą ich formy, jak i funkcji.*

3. Zaproś młodzież do zaprojektowania i wykonania z przyniesionych materiałów oryginalnego przedmiotu codziennego użytku. Poproś, żeby uczniowie i uczennice dobrali się w pary i wspólnie ustalili, jaki przedmiot zamierzają stworzyć przy wykorzystaniu przyniesionych przez siebie materiałów (rodzaj przedmiotu, jego zastosowanie itp.).

4. Młodzież prezentuje wykonane w parach przedmioty; zanim wyjaśni szczegóły dotyczące swojej pracy, pozostałe osoby mogą zgadywać, jakie jest przeznaczenie danego przedmiotu. Odpowiedzcie również na pytanie kluczowe zajęć: W jaki sposób można ograniczyć zużycie materiałów nieorganicznych, wykorzystując je ponownie? Możesz także zachęcić uczniów i uczennice do zorganizowania w szkole wystawy.

PRACA DOMOWA:

1. Poproś, żeby młodzież zapoznała się z prezentacją multimedialną pt. „Historia polskiego designu z przykładami" i na jej podstawie stworzyła wykres z osią czasu, zaznaczając na niej przełomowe wydarzenia i trendy w polskim wzornictwie.

Link do prezentacji multimedialnej:
https://www.iwp.com.pl/historia_polskiego_wzornictwa

Zainteresowanym osobom możesz także polecić prezentację najlepszych polskich projektów: http://bit.ly/polish_design.

„EDUKACJA GLOBALNA NA PLASTYCE
I ZAJĘCIACH ARTYSTYCZNYCH
W SZKOLE PODSTAWOWEJ",
CENTRUM EDUKACJI OBYWATELSKIEJ 2021

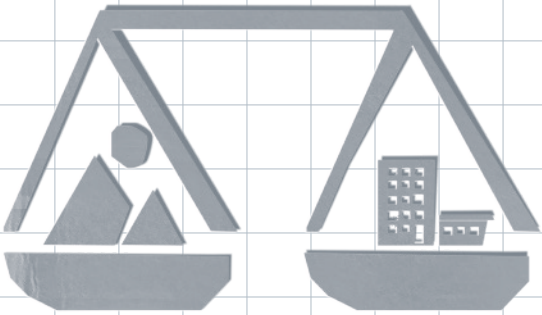

11. ARCHITEKTURA – ZAPROJEKTUJ RÓWNOWAGĘ!

Z architekturą mamy do czynienia codziennie, zarówno w sferze publicznej, jak i w prywatnym otoczeniu. Wpływa na nasze samopoczucie, a często również na sposób naszego funkcjonowania. Jest też nierozłącznie związana z naturą – korzysta z różnych zasobów, a także „sąsiaduje" z nią wszędzie, gdzie się pojawia. Architektura może więc otwierać przed ludźmi możliwości lub je ograniczać. Projekt zachęca uczniów i uczennice do wszechstronnego spojrzenia na architekturę i zaprojektowania domu, budynku użyteczności publicznej lub miasta z uwzględnieniem różnych aspektów, np. kulturowych, środowiskowych, a także z myślą o jego funkcjonalności i bezpieczeństwie dla przyszłych użytkowników i użytkowniczek.
Projekt pt. „Architektura – zaprojektuj równowagę" to zachęta do przyjrzenia się zagadnieniu zrównoważonego rozwoju przez pryzmat działań artystycznych.

Proponowany problem:
- W jaki sposób architektura może odpowiadać na potrzeby człowieka i natury?

Zagadnienia:
- Zrównoważony rozwój
- Konsumpcja i produkcja
- Zasoby naturalne
- Zdrowie

Związek z podstawą programową:
- Klasa VII: I. 1,2,3, II.3,7

Zagadnienia plastyczne:
- Architektura
- Projektowanie przestrzenne
- Funkcja użytkowa
- Wrażenie estetyczne

Proponowana technika wykonania pracy plastycznej:
- Forma przestrzenna, makieta – techniki mieszane

Proponowane cele projektu:
- Dowiemy się, czym są: architektura, projekt, budowla, funkcja użytkowa, wrażenie estetyczne.
- Zastanowimy się, jakie potrzeby mamy my, ludzie wokół nas oraz natura.
- Zaprojektujemy zrównoważony ekologicznie i społecznie dom, budynek lub miasto.

Proponowany okres realizacji projektu:
- 3 tygodnie

Proponowana liczebność grupy projektowej:
- Zespoły 3-4-osobowe

Cele Zrównoważonego Rozwoju:
- 11 Zrównoważone miasta i społeczności

PROPONOWANE ETAPY DZIAŁANIA W PROJEKCIE:

1. Przeprowadzenie zajęć wprowadzających do tematyki projektu. Przypomnienie, czym jest architektura, jakie są jej funkcje – projekt można zaproponować młodzieży po zrealizowaniu tego zagadnienia na zajęciach plastycznych.

2. Wyjaśnienie problematyki projektu oraz pracy plastycznej (patrz wprowadzenie na poprzedniej stronie). Zwrócenie uwagi młodzieży na to, aby prace uwzględniały innowacyjne rozwiązania z zakresu zrównoważonego rozwoju, odpowiadały na potrzeby człowieka i natury, a także posiadały walor estetyczny.

3. Przedstawienie młodzieży zasad pracy metodą projektu. Ustalenie przez młodzież celów projektu i zaplanowanie go w czasie. Omówienie zasad oceny i samooceny projektu.

   Zachęcamy do skorzystania z materiałów Centrum Edukacji Obywatelskiej poświęconych metodzie projektu edukacyjnego. Wszystkie materiały są dostępne pod adresem: https://projekt.ceo.org.pl/.

   Polecamy również stronę poświęconą projektom młodzieżowym z edukacji globalnej: https://globalna.ceo.org.pl/projekty-mlodziezowe.

4. Podział na grupy liczące 3-4 osoby oraz przeprowadzenie pracy badawczej na temat architektury i zrównoważonego rozwoju. W tym celu zasugeruj młodzieży zapoznanie się z materiałami wymienionymi w załączniku nr 1 oraz zachęć ją do dalszych samodzielnych poszukiwań. Ważne jest, aby każda grupa przed rozpoczęciem pracy plastycznej przeprowadziła pracę badawczą – uczniowie i uczennice mogą podzielić się pracą, a następnie wymienić się zdobytymi informacjami, które zamierzają uwzględnić w projekcie. Podkreśl, że te materiały to nie tylko źródło wiedzy, ale także inspiracji do stworzenia oryginalnych prac – przykładem może być dom z opon wybudowany pod Gdańskiem, o którym mowa w jednym z materiałów!

5. Ustalenie przez grupy zarysu projektu. Warto zadbać o to, aby uczniowie i uczennice samodzielnie zdecydowali, co chcą zaprojektować, komu ma to służyć i w jaki sposób zapewnić, żeby projekt był „zrównoważony" zarówno dla człowieka, jak dla natury. Samodzielność w tym zakresie zwiększy ich poczucie odpowiedzialności za projekt i zmotywuje do działania.

6. Przystąpienie do pracy plastycznej. Opracowanie planu lub makiety domu, budynku lub miasta w dowolnie wybranej technice. Sporządzenie notatki wyjaśniającej, w jaki sposób projekt odpowiada na potrzeby człowieka i natury. W trakcie realizacji części plastycznej konsultacje z nauczycielem/nauczycielką raz w tygodniu.

1. Spotkanie podsumowujące projekt i ewaluujące jego przebieg (samoocena i ocena grupowa pracy uczniów i uczennic.

Możesz wykorzystać materiał z publikacji "Młody Obywatel Rozmawia", Centrum Edukacji Obywatelskiej, 2016: http://bit.ly/MłodyObywatelRozmawia

2. Prezentacja prac w czasie spotkania ze wszystkimi uczestnikami i uczestniczkami projektu oraz jego opiekunem/opiekunką; organizacja wystawy prac w szkole, podczas której wyjaśnione zostaną poszczególne etapy pracy w projekcie oraz jego założenia.

PROPONOWANE PRODUKTY PROJEKTU:

- Makieta domu lub budynku użyteczności publicznej wraz z opisem zastosowanych rozwiązań
- Plan, projekt lub makieta miasta wraz z opisem zastosowanych rozwiązań

PROPONOWANY SPOSÓB PREZENTACJI:

- Pokaz podczas spotkania podsumowującego
- Wystawa prac w szkole z wyjaśnieniem założeń projektu (np. na tablicy informacyjnej).

Polecane materiały:
Katarzyna Mijakowska scenariusz zajęć „Pustynia jako środowisko życia człowieka", w: „Edukacja globalna na zajęciach geografii w szkole podstawowej", Centrum Edukacji Obywatelskiej, 2018: http://bit.ly/CEOPustyniaŻycie
Opis 11. Celu Zrównoważonego Rozwoju, Zestaw plansz do wydrukowania w formacie A4 zawierający podstawowe informacje na temat Celów Zrównoważonego Rozwoju, Centrum Edukacji Obywatelskiej, 2018: https://globalna.ceo.org.pl/cele-zrownowazonego-rozwoju.

Załącznik:
Załącznik nr 1 – Materiał pomocniczy: Architektura – zaprojektuj równowagę!

ZAŁĄCZNIK NR 1 – MATERIAŁ POMOCNICZY

ARCHITEKTURA – ZAPROJEKTUJ RÓWNOWAGĘ!

Zapoznajcie się z poniższymi materiałami oraz samodzielnie poszukajcie kolejnych, które zainspirują Was do stworzenia własnego oryginalnego projektu, uwzględniającego potrzeby człowieka i natury!

1. Z jakich materiałów można zbudować samemu dom?
   Artykuł pt. „Dom z opon i innych rupieci", 1.08.2012:
   http://www.bryla.pl/bryla/1,85301,12227670.html.

2. Dom Hobbita autorstwa Simona Dale, stworzony z myślą o środowisku naturalnym:
   http://www.simondale.net/hobbit.htm.

3. „Zanim zamówisz meble" – materiał WWF dotyczący wylesiania i mądrego korzystania z zasobów naturalnych: http://sos.wwf.pl/images/content/3_wylesianie.pdf.

4. Seria krótkich filmików stworzonych przed młodego architekta, Radosława Gajdę, w których w ciekawy i zabawny sposób opowiada o architekturze i jej społecznym wymiarze. Poniżej kilka przykładów, ale warto prześledzić również inne, które zamieszcza na swoim kanale architectureisagoodidea na portalu You Tube:
   - Skąd się wzięły bloki? https://www.youtube.com/watch?v=HvSzPHS3uiE.
   - Blok: rewolucja czy ewolucja? https://www.youtube.com/watch?v=lclPm0e43KY.
   - Hongkong: architektura i polityka: https://www.youtube.com/watch?v=F3-yWol1Szc.

5. Masdar – ekologiczne miasto przyszłości, które powstaje na Półwyspie Arabskim.
   Artykuł Karola Kopańko pt. „Masdar – najnowocześniejsze miasto na świecie", 26.05.2014: http://bit.ly/ceo_masdar.
   Film „Źródła odnawialnej energii. Masdar – miasto przyszłości" (You Tube).

6. W jaki sposób zapewnić, aby wszyscy na równi mogli korzystać z architektury?
   - Artykuł Martyny Stasiniewskiej pt. „Architektura dla wszystkich a ekonomia przestrzeni", 2012: http://bit.ly/ArchitekturaDlaWszystkich.

7. Artykuł Ewy Stachury dotyczący tego, jak kultura wpływa na architekturę. Przykład Polski i Turcji, 2012: http://bit.ly/KulturoweCzynnikiArchitektura.

8. Artykuł Agnieszki Kowalskiej pt. „Domy zainspirowane polskim krajobrazem", 24.07.2013: http://www.wysokieobcasy.pl/wysokie-obcasy/1,96856,14262773.html.

9. Nowy dom polski – znajdź przykłady współczesnych projektów domów jednorodzinnych wykonanych przez polskich architektów:
   http://artmuseum.pl/pl/doc/na-przyklad-nowy-dom-polski-2-2/1.

10. Polska architektura z dystansu – projekty fotograficzne Filipa Springera:
    http://filipspringer.com/.

„EDUKACJA GLOBALNA NA PLASTYCE
I ZAJĘCIACH ARTYSTYCZNYCH
W SZKOLE PODSTAWOWEJ",
CENTRUM EDUKACJI OBYWATELSKIEJ 2021

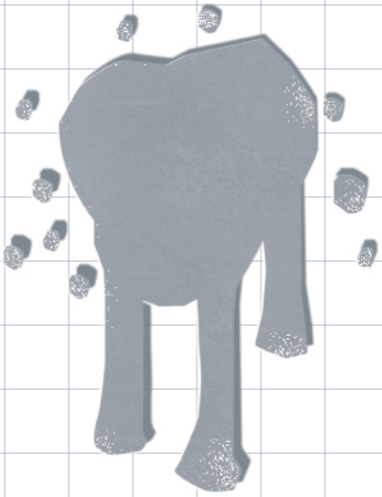

12. JESTEM ZA/PRZECIW - PROTESTY ARTYSTYCZNE

Zajęcia poświęcone protestom artystycznym (m.in. w ramach street art) i ich wpływie na świadomość społeczną. Aktywność ma na celu zachęcić młodzież do krytycznego zastanowienia się nad różnymi zagadnieniami globalnymi, które budzą jej sprzeciw. Daje także przestrzeń na wyrażenie emocji za pośrednictwem graffiti.

S

Zagadnienia:
- Władza polityczna, demokracja i prawa człowieka
- Pokój i konflikty na świecie
- Zrównoważony rozwój

Czas trwania:
- 45 minut

Pytanie kluczowe:
- W jaki sposób protesty artystyczne wpływają na świadomość społeczną?

Cele zajęć:
- Określisz, co oznacza pojęcie „protest artystyczny".
- Poznasz formy wyrażania protestu w sztuce.
- Poznasz przedstawicieli i przedstawicielki oraz przykłady dzieł sztuki współczesnej w obrębie zagadnienia.
- Wykonasz graffiti ilustrujące wybrane zagadnienie globalne (patrz infografika na początku niniejszej publikacji).

Związek z podstawą programową:
- Klasa VII: I.1,3,5, II.2

Podstawa programowa dla szkoły ponadpodstawowej:
- I.2,5, II.3,7

Zagadnienia plastyczne:
- Sztuka ulicy
- Graffiti
- Instalacje świetlne

Metody:
- Rozmowa ukierunkowana (z pokazem działań artystycznych)
- Burza pomysłów
- Ćwiczenie praktyczne w obrębie zagadnienia
- Prezentacja prac – wystawa

Formy pracy:
- Praca zespołowa lub praca w grupach

Technika wykonania pracy plastycznej:
- Graffiti – malowanie na „ścianie"

Środki dydaktyczne i materiały:
- Załącznik
- Arkusze szarego papieru
- Różnokolorowe spreje
- Taśma klejąca
- Folia malarska
- Rzutnik, dostęp do Internetu

Cele Zrównoważonego Rozwoju:
- 17 Partnerstwa na rzecz Celów

	MIN	
Wprowadzenie	3	3
	10	7
Praca właściwa	15	5
	40	25
Podsumowanie	45	5

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

1. Przeprowadź burzę pomysłów, pytając młodzież, przeciwko jakim sytuacjom lub wydarzeniom ludzie mogą protestować i w jaki sposób mogą wyrazić swój protest poprzez sztukę. Pomysły zapisz na tablicy.
2. Zapoznaj uczniów i uczennice z sylwetkami wybranych artystów i artystek z różnych części świata (załącznik nr 1) oraz zaproś do obejrzenia przykładowych prac, będących wyrazem ich buntu i protestu artystycznego (znajdziesz je pod linkami zaproponowanymi w załączniku nr 1). Prace te mogą posłużyć jako źródło inspiracji dla młodzieży w dalszej części zajęć.
3. Wyjaśnij, że podczas zajęć młodzież będzie tworzyć graffiti. Zapytaj, czy wszyscy wiedzą, na czym polega ta technika; wprowadź w jej kontekst i odwołaj się do przykładów prac Banksy'ego.
4. Podziel klasę na kilkuosobowe grupy. Zachęć, by każda z nich zastanowiła się, jakie zagadnienie współczesnego świata budzi jej sprzeciw i wyraziła go poprzez stworzenie graffiti na dużych arkuszach szarego papieru. Możecie wspólnie powiesić je na ścianach budynku lub płaskim równym podłożu, np. boiska szkolnego, pamiętając, by odpowiednio zabezpieczyć ściany, np. folią.
5. Poproś uczennice i uczniów, aby zaprezentowali i omówili swoje prace na forum. Wspólnie odpowiedzcie na pytanie kluczowe: W jaki sposób protesty artystyczne wpływają na świadomość społeczną?

PRACA DOMOWA:

1. Zachęć młodzież do zaprojektowania vlepki, która będzie stanowiła podsumowanie jednej z prac zaprezentowanych podczas zajęć. Uczniowie i uczennice powinni się postarać, żeby treść vlepki niosła za sobą pozytywny przekaz i zachęciła pozostałych do działania lub zgłębienia danego tematu. Zanim przystąpicie do pracy, w dostępnych źródłach poszukajcie przykładów vlepek.

   Vlepka – mała samoprzylepna forma plastyczna; rodzaj naklejki tworzonej z myślą o ingerencji w przestrzeń publiczną. Vlepka może zawierać rysunek, zdjęcie, tekst, fotomontaż, grafikę; może stanowić komentarz, może być apelem lub może mieć charakter komiczny.

ZAŁĄCZNIK NR 1 – MATERIAŁ POMOCNICZY

PROTESTUJĄCY ARTYŚCI I ARTYSTKI

FOTOGRAFIA: CHRIS JORDAN

Amerykański fotograf określany jako „TEN artysta zielonego ruchu". Od ponad dziesięciu lat tworzy prace przedstawiające rozmiary masowej konsumpcji i jej efekty, uświadamiając odbiorcom i odbiorczyniom skalę zjawiska, w którym wszyscy bierzemy udział. Początek jego wielkoformatowym pracom pokazującym odpady dała wizyta na terenie produkcyjnym zakładów przemysłowych. Cykl „Piękno nie do przyjęcia" („Intolerable Beauty") pokazuje niekończące się ciągi śmieci takich jak telefony komórkowe, komputerowe dyski czy diody tworzące jednocześnie atrakcyjne wizualnie obrazy. „Przedstawiając liczby" („Running the Numbers") obrazuje zatrważające statystki dotyczące konsumpcji na przykładzie dóbr zużywanych przez jego rodaków; jednym z takich przykładów są dwa miliony plastikowych butelek, które trafiają do śmieci co pięć minut. W 2008 roku Chris Jordan był ekoambasadorem magazynu „National Geographic".

Źródło: www.chrisjordan.com

Po wejściu w daną pracę na stronie artysty, np. tu: http://www.chrisjordan.com należy kliknąć na obraz, zacznie się on wtedy przybliżać aż do momentu, kiedy zobaczymy, z jakich śmieci jest stworzony; po kliknięciu drugi raz można zatrzymać lub oddalać przybliżanie.

SZTUKA ULICY: JR

Artysta pochodzący z Francji, który swoją twórczość poświęcił tematom związanym z tym, o czym zazwyczaj wolimy nie pamiętać; co spychamy na przedmieścia miast; co wolimy, kiedy pozostaje w ukryciu. Wyciąga z ukrycia tematy takie jak: konflikty, bieda, starość, jednocześnie zachowując godność ludzi, których te problemy dotykają. Fotografuje swoich bohaterów i bohaterki i w ogromnych powiększeniach umieszcza ich portrety na budynkach, dachach, murach, dzięki czemu mogą zobaczyć je wszyscy, a nie tylko miłośnicy sztuki odwiedzający muzea i galerie. JR pracował już m.in. w slumsach w Nairobi w Kenii, w Izraelu i w Brazylii, za każdym razem pokazując problemy lokalnych społeczności. Sam artysta nazywa siebie „miejskim aktywistą"; poza robieniem zdjęć czy kręceniem wideo włącza w swoją działalność ludzi z danej społeczności, z którymi pracuje, prowadząc np. warsztaty artystyczne dla dzieci.

Źródło: www.jr-art.net

KOMIKS: MARJANE SATRAPI

Urodziła się w Iranie i tam dorastała w czasach, kiedy kraj owładnęła rewolucja islamska po upadku szacha i w początkach reżimu nowej władzy. Jako czternastolatka została wysłana przez rodziców do Wiednia, gdzie kontynuowała naukę. Swoje doświadczenia dorastania w ojczyźnie owładniętej konfliktami i surowymi zasadami życia oraz trud odnalezienia się jako nastolatka w nowej rzeczywistości i obcej kulturze w Europie zilustrowała już jako dorosła kobieta w komiksie „Persepolis", który początkowo został opublikowany we Francji. Książka pokazująca burzliwe zmiany w Iranie widziane oczami młodej kobiety odniosła ogromny sukces, została przetłumaczona na wiele języków (w tym język polski), zdobyła szereg nagród, a film animowany stworzony na podstawie komiksu (również zatytułowany „Persepolis") dostał nominację do Oscara. Dziś Marjane Satrapi pracuje jako ilustratorka dla czołowych gazet na świecie.

Źródło: http://barclayagency.com/satrapi.html

INSTALACJE ŚWIETLNE: LUZ INTERRUPTUS

Hiszpański kolektyw anonimowych artystów pracujących przy pomocy różnego rodzaju oświetlenia. Pracują nocami, rozstawiając świetlne instalacje na znak protestu przeciwko zanieczyszczeniom, jakie tworzy zbyt duża ilość sztucznego światła używanego nocami w miejskim środowisku (zabija to owady, nie pozwala widzieć gwiazd w miastach, zwiększa zanieczyszczenia). Do swoich prac używają materiałów, które łatwo poddają się recyklingowi, nie naruszają miejsc, w których pozostawiają dla przechodniów swoje świetlne prace skłaniające do refleksji.

Źródło: www.luzinterruptus.com

RÓŻNE FORMY WYRAZU ARTYSTYCZNEGO: AI WEIWEI

Artysta bezkompromisowy, który poprzez sztukę protestuje przeciwko niewygodnym tematom politycznym, kulturowym i historycznym Chin. Jest również współtwórcą Stadionu Narodowego w Pekinie (znanego jako „Ptasie gniazdo") zbudowanego na Olimpiadę w 2008 r. Mimo represji chińskich władz nie zaprzestaje swojej działalności. Sam nie może opuszczać kraju, ale jego prace są wystawiane w najbardziej prestiżowych galeriach świata. Wśród jego prac znaleźć można m.in.: ponad sto milionów porcelanowych, ręcznie wykonanych ziaren słonecznika nawiązujących do chińskiej masowej produkcji dóbr, w które zaopatruje się cały świat; instalację dźwiękową upamiętniającą dzieci, które zginęły w trzęsieniu ziemi w Syczuanie (artysta sam przeprowadził w tej sprawie dochodzenie) czy antyczną wazę z logo Coca-Coli, użytym jako pretekst do refleksji nad kondycją współczesnego traktowania kultury i tradycji.

Źródło: www.aiweiwei.com

Dokument „The Fake Case" na temat artysty http://bit.ly/FakeCase

GRAFFITI: BANKSY

Brytyjski artysta graffiti, performer, znany nie tylko ze swoich protestacyjnych prac, ale także z tego, że nie wiadomo jak wygląda, ani jak naprawdę się nazywa. Banksy wykonuje swoje prace w nocy, głównie na ulicach Londynu i Nowego Jorku. Używa wcześniej przygotowanych szablonów, co pozwala mu na szybkie umieszczanie obrazów, często w ryzykownych miejscach, które w wielu przypadkach nawiązują do przestrzeni, w której są użyte. Zazwyczaj są to humorystyczne, ironiczne komentarze do bieżącej polityki międzynarodowej, stosunków międzykulturowych i masowej kultury, zwracające uwagę na tematy, o których na co dzień wolimy nie pamiętać. Gra także z obrazami znanych malarzy jak np. Moneta czy Hoppera, przetwarzając je i nadając im nowe znaczenie. Dzięki wszystkim tym zabiegom prace Banksy'ego są doceniane przez świat sztuki i rozpoznawane przez fanów graffiti na całym świecie.

Źródło: www.banksy.co.uk

„EDUKACJA GLOBALNA NA PLASTYCE
I ZAJĘCIACH ARTYSTYCZNYCH
W SZKOLE PODSTAWOWEJ",
CENTRUM EDUKACJI OBYWATELSKIEJ 2021

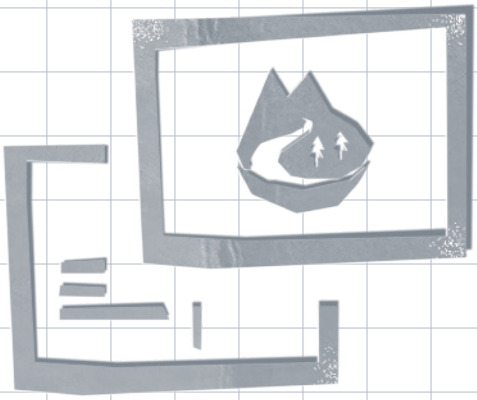

13. PAMIĄTKA Z WAKACJI – ODPOWIEDZIALNIE I TWÓRCZO!

„Pokaż mi pamiątkę z wakacji, a powiem ci, kim jesteś" – to tytuł artykułu, który staje się inspiracją do refleksji nad odpowiedzialną turystyką, a także sztuką ludową i rynkiem pamiątkarskim na świecie. Podczas zajęć młodzież zastanowi się, w jaki sposób pamiątka z wakacji może być etyczna, a także zaprojektuje pamiątkę z własnego regionu, która będzie twórcza i zgodna z duchem odpowiedzialnej turystyki.

S

13. PAMIĄTKA Z WAKACJI – ODPOWIEDZIALNIE I TWÓRCZO!

Zagadnienia:
- Globalny rynek i handel międzynarodowy
- Różnorodność i stosunki międzykulturowe

Czas trwania:
- 45 minut

Pytanie kluczowe:
- Co ma wspólnego sztuka ludowa z odpowiedzialną turystyką?

Cele zajęć:
- Zrozumiesz, czym jest odpowiedzialna turystyka i jakie znaczenie mają pamiątki z wakacji.
- Wymienisz cechy charakterystyczne dla sztuki ludowej swego regionu.
- Zaprojektujesz pamiątkę ze swojego regionu, która będzie nawiązywała do zasad odpowiedzialnej turystyki.

Podstawa programowa dla szkoły podstawowej:
- Klasy VI, VII: II.2,3,5, III.2,3

Podstawa programowa dla szkoły ponadpodstawowej:
- I.3, II.2,4

Zagadnienia plastyczne:
- Rzemiosło artystyczne i sztuka ludowa

Metody:
- Miniwykład
- Rozmowa ukierunkowana
- Ćwiczenie praktyczne
- Prezentacja prac – wystawa

Formy pracy:
- Praca indywidualna
- Praca w grupach

Technika wykonania pracy plastycznej:
- Techniki mieszane

Środki dydaktyczne i materiały:
- Materiały potrzebne do zaprojektowania i wykonania pamiątki.

Cele Zrównoważonego Rozwoju:
- 11 Odpowiedzialna konsumpcja i produkcja
- 14 Życie pod wodą
- 15 Życie na lądzie

MIN

Wprowadzenie

0

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

Przed zajęciami poproś, aby uczniowie i uczennice zapoznali się z artykułem Magdaleny Banaszkiewicz pt. „Pokaż mi pamiątkę z wakacji, a powiem ci, kim jesteś" zamieszczonym na portalu post-turysta.pl (http://bit.ly/post_turysta_pamiatka). Możesz także zachęcić nauczyciela lub nauczycielkę języka polskiego, aby zrealizował/a wcześniej lekcję na podstawie tego tekstu. Wnioski staną się inspiracją do pracy plastycznej.

1. Wyjaśnij młodzieży, że zajęcia będą dotyczyły odpowiedzialnej turystyki i odpowiedzialnych pamiątek. Zaproś uczniów i uczennice do rozmowy na temat artykułu Magdaleny Banaszkiewicz pt. „Pokaż mi pamiątkę z wakacji, a powiem ci, kim jesteś", który młodzież przeczytała przed zajęciami. Możecie także przeczytać jego fragmenty podczas zajęć. Zadaj młodzieży następujące pytania:

10 — 10

- Jakie wrażenie zrobił na młodzieży tekst?
- Który fragment był najbardziej zaskakujący?
- Czy tekst zmienił sposób patrzenia młodzieży na pamiątki? Jeśli tak, to w jaki sposób?
- Jakie znaczenie dla młodzieży mają pamiątki?
- Jakie cechy, zdaniem młodzieży, powinna mieć etyczna pamiątka?

Zagadnieniu odpowiedzialnej turystyki jest również poświęcony scenariusz „Kim są współcześni sachemowie? O turystyce we współczesnym reportażu" z publikacji „Edukacja globalna na zajęciach języka polskiego w szkole podstawowej", CEO 2021: http://bit.ly/Sachemowie.

2. Zwróć uwagę uczniów i uczennic na to, gdzie powstają różne pamiątki i że zdarza się, że nie są one wytwarzane lokalnie, co odbiera im autentyczność i bywa mniej ekologiczne (musi bowiem pokonać jakąś trasę, pozostawiając za sobą ślad węglowy). Kupując pamiątkę, warto również zwrócić uwagę, z jakich materiałów została wykonana i czy są one przyjazne środowisku. Wspomnij także o nieetycznych pamiątkach, których nie wolno przywozić z zagranicy.

12 — 2

Zaliczają się do nich okazy gatunków zagrożonych wyginięciem, wymienionych w postanowieniach Konwencji Waszyngtońskiej – CITES (np. wypchane ptaki drapieżne, wyroby ze skór dzikich kotów, węży, krokodyli, naturalne medykamenty i produkty

lecznicze zawierające pochodne z niedźwiedzi, pijawek lekarskich i innych zwierząt, itp.). Informacje na ten temat można znaleźć m.in. na stronach internetowych Służby Celnej oraz Ministerstwa Środowiska.
Zagadnieniu ochrony bioróżnorodności na świecie i uwrażliwieniu na zakazane egzotyczne pamiątki jest poświęcony scenariusz Grażyny Skirmuntt „I Ty możesz nam pomóc! Rośliny zagrożone wyginięciem" z publikacji „Edukacja globalna na zajęciach biologii w szkole podstawowej", CEO 2021: http://bit.ly/CEORoślinyZagrożone oraz scenariusz Anny Mitury „Zagrożenia dla środowiska przyrodniczego związane z rozwojem turystyki w Kenii", w: „Edukacja globalna na zajęciach geografii w szkole podstawowej", CEO 2018: http://bit.ly/CEOTurystykaKenia

20 — 8

1. Zapytaj młodzież, co wie na temat sztuki ludowej swojego regionu, w jakich sytuacjach ma z nią do czynienia oraz jakiego rodzaju pamiątki są charakterystyczne dla regionu, w którym mieszka. Możesz przygotować pokaz slajdów z przykładami lokalnej sztuki ludowej i pamiątek. Wyjaśnij pojęcie folkloru oraz zwróć uwagę uczniów i uczennic na różnicę między regionalnym charakterem sztuki ludowej a jej wydaniem na potrzeby masowej turystyki.

Zachęcamy do lektury bardzo ciekawej książki pt. Etnoinspiracje: inspiracje kulturą ludową we współczesnym polskim wzornictwie, modzie, architekturze, reklamie... pod redakcją Katarzyny Kulikowskiej i Cezarego Obracht-Prondzyńskiego, Muzeum Narodowe w Gdańsku, 2012. W kontekście tego scenariusza szczególną uwagę warto zwrócić na następujące teksty:
- *„Naturalne inspiracje w polskim ekodizajnie" (Anna Weronika Brzezińska)*
- *„Regiodizajn? Etnodizajn? Folk design?" (Marta Flisykowska)*
- *„Inspiracje polskim strojem ludowym we współczesnej modzie" (Patryk Pawlaczyk).*

Praca właściwa

40 — 20

2. Zaproś uczennice i uczniów do zaprojektowania pamiątki, którą chcieliby wręczyć osobom odwiedzającym ich okolicę. Poproś, aby młodzież przypomniała sobie artykuł, z którym zapoznała się wcześniej, i w swojej pracy uwzględniła płynące z tej lektury wnioski. Poniżej pytania, które mogą pomóc w refleksji nad projektowaną pamiątką:

3. Jaką funkcję ma pełnić pamiątka – ozdobną czy użyteczną?
- Na czym ma polegać autentyczność/oryginalność pamiątki?
- W jaki sposób pamiątka wiąże się z danym regionem?
- Jaki aspekt danego regionu zostanie wyeksponowany w pamiątce – przyrodniczy, historyczny, kulturowy?
- Jaki przekaz ma nieść ze sobą pamiątka?
- Z jakich materiałów ma być wykonana pamiątka?

Podsumowanie

45 — 5

4. Zaproś uczniów i uczennice do zrobienia miniwystawy i zaprezentowania swoich projektów na ławkach w taki sposób, aby każdy mógł podejść i zobaczyć prace kolegów i koleżanek. Realizację projektów możesz zaproponować na kolejnych zajęciach.

PRACA DOMOWA:

1. Zachęć młodzież do obejrzenia odcinków programu „Hala odlotów" (TVP Kultura) powiązanych z tematyką sztuki ludowej:
- „Korzenie polskiej tożsamości": http://bit.ly/KorzeniePolskiejTożsamości
- „Animowanie kultury": http://bit.ly/AnimowanieKultury

Źródła (inspiracji):
Magdalena Banaszkiewicz, „Pokaż mi pamiątkę z wakacji, a powiem ci, kim jesteś": http://bit.ly/PokażMiPamiątkę.
Magdalena Banaszkiewicz, „Pamiątki turystyczne – w poszukiwaniu tożsamości", Turystyka Kulturowa Nr 4/2011: http://www.turystykakulturowa.org/pdf/2011_04_01.pdf.
Jennie Dielemans, *Witajcie w raju. Reportaże o przemyśle turystycznym*, Wołowiec: Wydawnictwo Czarne, 2011.
Katarzyna Kulikowska, Cezary Obracht-Prondzyński (red.), *Etnoinspiracje: inspiracje kulturą ludową we współczesnym polskim wzornictwie, modzie, architekturze, reklamie...*, Muzeum Narodowe w Gdańsku, 2012.
Portal poświęcony świadomej turystyce: http://www.post-turysta.pl/.

NOTATKI

NOTATKI

Organizacje podejmujące tematykę globalną:
Amnesty International: *www.amnesty.org.pl*
Centrum Edukacji Obywatelskiej: *www.globalna.ceo.org.pl*
Fundacja Edukacja dla Demokracji: *https://fed.org.pl/*
Fundacja Edukacji Międzykulturowej: *www.miedzykulturowa.org.pl*
Ośrodek Działań Ekologicznych „Źródła": *https://www.zrodla.org/*
Fundacja Go'n'Act: *http://goandact.org/*
Instytut Globalnej Odpowiedzialności: *www.igo.org.pl*
Polska Akcja Humanitarna: *www.pah.org.pl*
Polska Zielona Sieć: *www.zielonasiec.pl*

Portale poruszające różne aspekty edukacji globalnej
Afryka.org: *www.afryka.org*
Instytut Boyma: *https://instytutboyma.org/pl/*
Globalne Południe: *www.globalnepoludnie.pl*
Outriders – analizy, reportaże i wiadomości ze świata: *https://outride.rs/pl/*
Post-turysta: *https://post-turysta.pl/*
Nauka o klimacie: *https://naukaoklimacie.pl/*
Młodzieżowy Strajk Klimatyczny: *https://www.msk.earth/*
Cele Zrównoważonego Rozwoju: *https://www.un.org.pl/*

Repozytoria materiałów poruszających tematykę globalną:
www.globalna.ceo.org.pl
www.globalna.edu.pl
www.e-globalna.edu.pl

KWESTIONARIUSZ EWALUACJI MATERIAŁÓW

Zachęcamy do skorzystania z krótkiego kwestionariusza, który pomoże Państwu dokonać ewaluacji zajęć przeprowadzonych na podstawie materiałów zawartych w niniejszej publikacji. Wypełniony kwestionariusz mogą Państwo przesłać do nas mailem (globalna@ceo.org.pl) lub pocztą; mogą go Państwo także wypełnić bezpośrednio na stronie internetowej: http://bit.ly/EwaluacjaMaterialow. Będziemy wdzięczni za wszelkie uwagi i komentarze.

Fundacja Centrum Edukacji Obywatelskiej,
ul. Noakowskiego 10/1, 00-666 Warszawa, z dopiskiem „W świat z klasą"

Informacje o osobie testującej oraz grupie:
Imię i nazwisko:

E-mail:

Adres szkoły/instytucji:

Tytuł publikacji oraz scenariusza/ćwiczenia/projektu:

Liczebność grupy:

Rodzaj zajęć, na których przetestowano materiał: lekcja przedmiotowa/koło zainteresowań/inne (jakie?):

Przygotowanie do prowadzenia zajęć:
Ile czasu wymagało przygotowanie się do zajęć na podstawie wykorzystanego materiału?

Czy przygotowując się do prowadzenia zajęć sięgał Pan/Pani do innych materiałów niż zawarte w niniejszej publikacji? Jeśli tak – po jakie?

Prowadzenie:
W jakim stopniu udało się Panu/Pani zrealizować cele i poszczególne elementy wykorzystanego materiału? Jeśli jakiś cel lub element nie został zrealizowany, prosimy o wskazanie go i uzasadnienie.

Jakie elementy materiału szczególnie się sprawdziły, a jakie okazały się trudne do realizacji bądź niezrozumiałe? Dlaczego?

Reakcje uczniów i uczennic:
W jakim stopniu uczniowie/uczennice zaangażowali się w zajęcia przeprowadzone na podstawie zaproponowanego materiału?

Czy treści zawarte w materiale wymagały dodatkowego wyjaśnienia? Jeśli tak, to które?

Dodatkowe uwagi:

„W świat z klasą" to polska edycja międzynarodowego projektu „Global Issues – Global Subjects" realizowanego przez konsorcjum 10 organizacji, którego liderem jest Centrum Edukacji Obywatelskiej. Celem projektu jest systematyczne włączanie wątków edukacji globalnej, Celów Zrównoważonego Rozwoju i trudnych zagadnień globalnych: migracji, zmiany klimatu oraz równości płci do nauczania przedmiotowego w klasach IV-VIII szkoły podstawowej oraz wsparcie nauczycieli i nauczycielek w tym zakresie.

Partnerzy projektu: Anthropolis (Węgry), ACS – Associazione di Cooperazione e Solidarieta (Włochy), ARPOK (Czechy), People in Need (Słowacja), Humanitas – Centre for Global Learning and Cooperation (Słowenia), Fundacja Centrum Edukacji Obywatelskiej (Polska), Leeds Development Education Centre (Anglia), Le Partenariat (Francja), Scottish Development Education Centre (Szkocja), Südwind – Verein für Entwicklungspolitik & globale Gerechtigkeit (Austria).

Redakcja: Elżbieta Krawczyk, Marta Sykut
Konsultacja merytoryczna: Beata Wasilewska
Konsultacja metodyczna: Małgorzata Czuj, Lubelskie Samorządowe Centrum Doskonalenia Nauczycieli, Oddział w Zamościu
Aktualizacja: Marta Kałużyńska

Projekt graficzny, ilustracje i skład:
RZECZYOBRAZKOWE.PL

CENTRUM EDUKACJI OBYWATELSKIEJ

Wydawca: Fundacja Centrum Edukacji Obywatelskiej
Wydanie III, Warszawa 2021
ISBN: 978-83-66150-80-5

Edukacja globalna na plastyce i zajęciach artystycznych w szkole podstawowej

Autorki:
Mirosława Ciacharowska, Szkoła Podstawowa nr 353 w Warszawie
Elżbieta Krawczyk, Centrum Edukacji Obywatelskiej
Jolanta Minor, Zespół Szkół w Pietrzykowicach
Beata Wasilewska, Centrum Edukacji Obywatelskiej

Publikacja powstała w 2015 roku w ramach projektu „W świat z klasa" współfinasowanego w ramach programu polskiej współpracy rozwojowej Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP oraz ze środków Unii Europejskiej.

Publikacja została zaktualizowana w 2021 roku w ramach projektu „W świat z klasa" współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej.

Publikacja wyraża wyłącznie poglądy autorów/autorek i nie może być utożsamiana z oficjalnym stanowiskiem Unii Europejskiej.

Publikacja „Edukacja globalna na plastyce i zajęciach artystycznych w szkole podstawowej" jest dostępna na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne-Na tych samych warunkach 4.0 Polska. Pewne prawa zastrzeżone na rzecz Fundacji Centrum Edukacji Obywatelskiej. Zezwala się na dowolne wykorzystanie utworu, pod warunkiem zachowania ww. informacji, w tym informacji o stosowanej licencji, o posiadaczach i posiadaczkach praw.

CENTRUM EDUKACJI OBYWATELSKIEJ

Centrum Edukacji Obywatelskiej to największa edukacyjna organizacja pozarządowa w Polsce. Przy jej wsparciu nauczycielki i nauczyciele wprowadzają do szkoły metody nauczania i tematy, dzięki którym uczennice i uczniowie angażują się w swoją edukację i lepiej radzą sobie z wyzwaniami współczesnego świata.

Prowadzimy programy, które rozwijają wiarę we własne możliwości, otwartość oraz krytyczne myślenie, uczą współpracy i odpowiedzialności, zachęcają do zaangażowania w życie publiczne i działania na rzecz innych.

Proponowane rozwiązania opieramy na ponad 27-letnim doświadczeniu, wiedzy eksperckiej i współpracy z praktykami. Z naszego wsparcia korzysta około 40 tysięcy nauczycieli, nauczycielek oraz dyrektorów i dyrektorek z prawie 10 000 szkół z całej Polski.

W ŚWIAT Z KLASĄ